

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ Ι
ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΥΚΛΙΚΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

Κείμενα

A04. Ludwig van Beethoven, Στην μακρινή αγαπημένη (An die ferne Geliebte), κύκλος τραγουδιών σε ποίηση A. Jeitteles, opus 98 (1816)

1.

Auf dem Hügel sitz ich spähend
in das blaue Nebelland,
nach den fernen Triften sehend,
wo ich dich, Geliebte, fand.

Weit bin ich von dir geschieden,
trennend liegen Berg und Thal
zwischen uns und unserm Frieden,
unserm Glück und unsrer Qual.

Ach, den Blick kannst du nicht sehen,
der zu dir so glühend eilt,
und die Seufzer, sie verwehen
in dem Raume, der uns theilt.

Will denn nichts mehr zu dir dringen,
nichts der Liebe Bote sein?
Singen will ich, Lieder singen,
die dir klagen meine Pein!

Denn vor Liedesklang entweicht
jeder Raum und jede Zeit,
und ein liebend Herz erreicht,
was ein liebend Herz geweiht!

2.

Wo die Berge so blau
aus dem nebligen Grau
schauen herein,
wo die Sonne verglüht,
wo die Wolke umzieht,
möchte ich sein!

Dort im ruhigen Thal
schweigen Schmerzen und Qual.
Wo im Gestein
still die Primel dort sinnt,
weht so leise der Wind,
möchte ich sein!

Hin zum sinnigen Wald
drängt mich Liebesgewalt,
innere Pein.

Ach, mich zög's nicht von hier,
könnt ich, Traute, bei dir
ewiglich sein!

Στον λόφο απάνω κάθομαι τηρώντας
την γαλάζια ομιχλώδη γη,
κοιτώντας προς τους μακρινούς λειμώνες,
όπου εσένα, αγαπημένη, βρήκα.

Μακριά από σένα, χώρια βρίσκομαι,
όρος και κοιλάδα διχαστικά κείτονται
ανάμεσα σε μας και στην ειρήνη μας,
στην ευτυχία και στα βάσανά μας.

Αχ, το βλέμμα δεν μπορείς να δεις
που τόσο φλογερά σπεύδει προς το μέρος σου,
και οι στεναγμοί μου διασκορπίζονται
στον χώρο που μας χωρίζει.

Τίποτε πια λοιπόν δεν θε να φθάσει μέσα από αυτά σε
σένα,

τίποτε δεν θε να καταστεί της αγάπης διάγγελος;
Να τραγουδήσω θέλω, τραγούδια θε να πω
που σε σένα θα θρηνήσουν τον πόνο μου!

Διότι με τον ήχο του τραγουδιού εκφεύγει
κάθε χώρος και χρόνος,
και μια ερωτευμένη καρδιά αξιώνεται
ό,τι μια ερωτευμένη καρδιά έχει ιερό!

Εκεί όπου τα βουνά τόσο γαλανά
μέσα από το ομιχλώδες γκρι
προβάλλουν,
όπου ο ήλιος σβήνει,
όπου τα νέφη κινούνται ολόγυρα,
εκεί θα ήθελα να είμαι!

Εκεί στην ήρεμη κοιλάδα
πόννοι και βάσανα σιγούν.
Εκεί όπου στον βράχο πάνω
σιωπηλή στοχάζεται η πρίμουλα,
όπου τόσο σιγανός πνέει ο άνεμος,
εκεί θα ήθελα να είμαι!

Προς το δάσος το γεμάτο στοχασμούς,
εκεί με ωθεί η δύναμη του έρωτα,
ένας μύχιος πόνος.

Αχ, τούτο δεν θα με τραβούσε από εδώ,
εάν μπορούσα, έμπιστή μου, πλάι σου
αιώνια να είμαι!

3.

Leichte Segler in den Höhen,
und du, Bächlein, klein und schmal,
könnt mein Liebchen ihr erspähen,
grüßt sie mir viel tausendmal.

Seht ihr, Wolken, sie dann gehen
sinnend in dem stillen Thal,
laßt mein Bild vor ihr entstehen
in dem luft'gen Himmelssaal.

Wird sie an den Büschen stehen,
die nun herbstlich fallb und kahl,
klagt ihr, wie mir ist geschehen,
klagt ihr, Vöglein, meine Qual.

Stille Weste, bringt im Wehen
hin zu meiner Herzenswahl
meine Seufzer, die vergehen
wie der Sonne letzter Strahl.

Flüstr' ihr zu mein Liebesflehen,
laß sie, Bächlein, klein und schmal,
treu in deinen Wogen sehen
meine Thränen ohne Zahl!

4.

Diese Wolken in den Höhen,
dieser Vöglein munt'rer Zug,
werden dich, o Huldin, sehen.
Nehmt mich mit im leichten Flug!

Diese Weste werden spielen
scherzend dir um Wang' und Brust,
in den seid'nen Locken wühlen.
Theilt' ich mit euch diese Lust!

Hin zu dir von jenen Hügeln
emsig dieses Bächlein eilt.
Wird ihr Bild sich in dir spiegeln,
fließ zurück dann unverweilt!

5.

Es kehret der Maien, es blühet die Au,
die Lüfte, sie wehen so milde, so lau,
geschwätzig die Bäche nun rinnen.

Die Schwalbe, die kehret zum wirtlichen
Dach,
sie baut sich so emsig ihr bräutlich
Gemach,
die Liebe soll wohnen da drinnen.

Sie bringt sich geschäftig von Kreuz und
von Quer
manch' weicherer Stück zu dem
Brautbett hieher,
manch' wärmendes Stück für die Kleinen.

Απαλά πέπλα στα ουράνια
και συ, ρυάκι, μικρό και λεπτό,
εάν μπορέσετε την μικρή μου αγάπη να διακρίνετε,
χαιρετίστε την πολλές χιλιάδες φορές από μέρους μου.

Αν, σύννεφα, την δείτε ύστερα να βαδίζει
σκεπτική στην σιωπηλή κοιλάδα,
κάντε το είδωλό μου να δημιουργηθεί μπροστά της
στο αιθέριο δώμα του ουρανού.

Αν πλάι στους θάμνους αυτή στέκεται,
που ωχροί και γυμνοί είναι τώρα το φθινόπωρο,
θρηνήστε της τί μου συμβαίνει,
θρηνήστε της, πουλάκια, τα βάσανά μου.

Σιωπηλοί Ζέφυροι, πηγαίνετε με την πνοή σας
πέρα στην εκλεκτή της καρδιάς μου
τους στεναγμούς μου, που χάνονται
όπως του ηλίου η ύστατη αχτίδα.

Ψιθυρίστε της για του έρωτά μου την ικεσία,
ας' την, ρυάκι, μικρό και λεπτό,
πιστά στα κύματά σου να δει
τα δάκρυά μου τα αναρίθμητα!

Αυτά τα σύννεφα στα ουράνια,
τούτο το ζωηρό σμήνος των μικρών πουλιών,
θε να σε δουν, ω Χάριτά μου.
Πάρτε με μαζί σας στο απαλό σας πέταγμα!

Αυτοί οι Ζέφυροι θε να παίξουν
εύθυμα μαζί σου γύρω από μάγουλο και στήθος,
μέσα στις μεταξένιες μπούκλες θε να σκάψουν.
Είθε να μοιραζόμουν με σας αυτήν την απόλαυση!

Προς εσένα από εκείνους τους λόφους
σπεύδει φιλόπονα τούτο το μικρό ρυάκι.
Αν το είδωλό της αντικατοπτριστεί σε σένα,
κύλα τότε προς τα πίσω δίχως χρονοτριβή!

Γυρίζει ο Μάης, ανθίζει το λιβάδι,
οι άνεμοι πνέουν τόσο απαλοί, τόσο ήπιοι,
φλύαρα τα ρυάκια τρέχουν τώρα.

Το χελιδόνι, που γυρνά στην φιλόξενη στέγη,
φτιάχνει τόσο άοκνα το γαμήλιο δώμα του,
η αγάπη πρέπει να κατοικεί εκεί μέσα.

Φέρνει τόσο πολυάσχολα από εδώ και από εκεί
κάποιο μαλακότερο κομμάτι πάνω στο νυφικό κρεβάτι
μέχρι εδώ,

[ή] κάποιο κομμάτι για να θερμάνει τα μικρά.

Nun wohnen die Gatten beisammen so treu,
was Winter geschieden, verband nun der
Mai,
was liebet, das weiß er zu einen.

Es kehret der Maien, es blühet die Au,
die Lüfte, sie wehen so milde, so lau.
Nur ich kann nicht ziehen von hinnen.

Wenn alles, was liebet, der Frühling
vereint,
nur unserer Liebe kein Frühling erscheint,
und Thränen sind all ihr Gewinnen.

6.

Nimm sie hin denn, diese Lieder,
die ich dir, Geliebte, sang,
singe sie dann Abends wieder
zu der Laute süßem Klang.

Wenn das Dämm'rungröth dann ziehet
nach dem stillen blauen See,
und sein letzter Strahl verglühet
hinter jener Bergeshöh',

und du singst, was ich gesungen,
was mir aus der vollen Brust
ohne Kunstgepräg' erklingen,
nur der Sehnsucht sich bewußt:

dann vor diesen Liedern weichet
was geschieden uns so weit,
und ein liebend Herz erreicht
was ein liebend Herz geweiht!

Τώρα οι σύζυγοι μένουν μαζί τόσο πιστοί,
ό,τι ο χειμώνας χώρισε, το έσμιξε πια ο Μάης,
ό,τι αγάπη νιώθει, ξέρει αυτός να το ενώνει.

Γυρίζει ο Μάης, ανθίζει το λιβάδι,
οι άνεμοι πνέουν τόσο απαλοί, τόσο ήπιοι.
Μόνον εγώ δεν μπορώ να κουνηθώ από εδώ πέρα.

Όταν όλα, όσα αγαπούν, η άνοιξη τα ενώνει,
μονάχα στην δική μας αγάπη καμμιά άνοιξη δεν
εμφανίζεται,
και δάκρυα είναι όλα όσα αυτή [η αγάπη] μας αποφέρει.

Δέξου τα λοιπόν, ετούτα τα τραγούδια,
που εγώ, αγαπημένη, σου τραγούδησα,
κι ύστερα τραγούδα τα ξανά το βράδυ
στον λαούτου τον γλυκό ήχο.

Όταν δε έπειτα το κόκκινο λυκόφως τραβά
προς την σιωπηλή γαλάζια λίμνη,
και η ύστατη αχτίδα του σβήνει
πίσω από εκείνη την βουνοκορφή,

κι εσύ τραγουδάς ό,τι εγώ τραγούδησα,
ό,τι από τα βάθη του στήθους μου
δίχως την πολυτέλεια της τέχνης έχει αντηχήσει,
έχοντας μοναχά της νοσταλγίας επίγνωση:

τότε με τούτα τα τραγούδια υποχωρεί
ό,τι μας έχει χωρίσει και κρατήσει τόσο μακριά,
και μια ερωτευμένη καρδιά αξιώνεται
ό,τι μια ερωτευμένη καρδιά έχει ιερό!

Alois Jeitteles (1794-1858)

A07sup. Felix Mendelssohn-Bartholdy, *Ερώτημα (Frage)*, opus 9 αρ. 1 (1827)

Ist es wahr? Ist es wahr,
daß du stets dort in dem Laubgang,
an der Weinwand meiner harrst
und den Mondschein und die Sternlein
auch nach mir befragst?

Ist es wahr? Sprich!
Was ich fühle, das begreift nur,
die es mitfühlt,
und die treu mir ewig,
treu mir ewig, ewig bleibt.

Είναι αλήθεια; Είναι αλήθεια
ότι εσύ διαρκώς εκεί στο μονοπάτι από φυλλωσιές,
πλάι στην κληματαριά με προσμένεις,
και το σεληνόφως και τα αστεράκια
ρωτάς επίσης για μένα;

Είναι αλήθεια; Μίλα!
Ό,τι νιώθω το αντιλαμβάνεται μονάχα
εκείνη που το συναισθάνεται,
και που πιστή σε μένα αιώνια,
παντοτινά πιστή σε μένα, αιώνια μένει.

A18sup. Franz Schubert, *Ο οδοιπόρος (Der Wanderer)*, D. 489 (1816)

Ich komme vom Gebirge her,
es dampft das Thal, es braust das Meer.
Ich wandle still, bin wenig froh,
und immer fragt der Seufzer: wo?

Die Sonne dünkt mich hier so kalt,
die Blüthe welk, das Leben alt,
und was sie reden leerer Schall,
ich bin ein Fremdling überall.

Wo bist du, mein geliebtes Land,
gesucht, geahnt und nie gekannt?
Das Land, das Land so hoffnunggrün,
das Land, wo meine Rosen blühn?

Wo meine Freunde wandelnd gehn,
wo meine Todten auferstehn,
das Land, das meine Sprache spricht,
o Land, wo bist du?

Ich wandle still, bin wenig froh,
und immer fragt der Seufzer: wo?
Im Geisterhauch tönt's mir zurück:
"Dort wo du nicht bist, dort ist das Glück".

Έρχομαι από τα βουνά κατά 'δω,
αχνοφαίνεται η κοιλάδα, βουίζει η θάλασσα.
Περιφέρομαι σιωπηλός, είμαι ελάχιστα χαρούμενος
και ο αναστεναγμός διαρκώς ρωτά: πού;

Ο ήλιος μου φαίνεται εδώ τόσο ψυχρός,
τα άνθη μαραμμένα, γερασμένη η ζωή,
και ό,τι ετούτα λένε ήχος κενός,
παντού είμαι ένας ξένος.

Πού είσαι, χώρα μου αγαπημένη,
εσύ που γύρευσα, που διαισθάνθηκα και που ποτέ μου
δεν εγνώρισα;

Η χώρα αυτή που τόσο από το πράσινο της ελπίδας γέμει,
η χώρα όπου τα ρόδα μου ανθούν;

Όπου οι φίλοι μου πορεύονται οδοιπόροι,
όπου οι νεκροί μου ανασταίνονται,
η χώρα που την γλώσσα μου μιλά,
ω χώρα εσύ, πού βρίσκεσαι;

Περιφέρομαι σιωπηλός, είμαι ελάχιστα χαρούμενος
και ο αναστεναγμός διαρκώς ρωτά: πού;
Μια στοιχειωμένη πνοή ηχεί σε απόκρισή μου:
«Εκεί όπου δεν βρίσκεσαι, εκεί είναι η ευτυχία».

Georg Philipp Schmidt von Lübeck (1766-1849), *Des Fremdlings Abendlied* (1808)

B01. Johann Kuhnau, *Μουσική αναπαράσταση ορισμένων βιβλικών ιστοριών, σε έξι σονάτες για πληκτροφόρο (έως το 1700)*

I. Η μονομαχία μεταξύ του Δαβίδ και του Γολιάθ

Το πορτραίτο του μεγαλόσωμου Γολιάθ, όπως φιλοτεχνείται στην [Αγία] Γραφή, είναι κάτι το αξιοπερίεργο· διότι εκεί παρουσιάζεται ένα τέρας της φύσεως, ένας γίγαντας εύρωστος σαν δέντρο. Εάν θα ήθελε κανείς να μετρήσει το μπόι του, ένα μήκος ίσαμε έξι πήχεις δεν θα έφθανε. Το ψηλό μπρούτζινο κράνος που στέκει στην κεφαλή του συνεισφέρει ουκ ολίγον στην περιωπή του αναστήματός του. Ο γεμάτος λεπίδες θώρακάς του και η περιβάλλουσα τους μηρούς αρματωσιά των ποδιών του, πέραν της σπουδαίας ασπίδος που αυτός κρατά, προσέτι δε το γερά σφυρηλατημένο από σίδηρο και όμοιο με το αντίον ενός αργαλειού δόρυ του, μαρτυρούν επαρκώς ότι αυτός πρέπει να διαθέτει περίσσιες δυνάμεις και πως όλο ετούτο το εκατοντάδων κιλών βαρύ φορτίο δεν μπορεί να του δημιουργήσει ούτε την παραμικρή ενόχληση. Εάν λοιπόν τρομάζει σχεδόν κανείς με αυτήν και μόνον την απλή σκιαγράφηση τούτου του ανδρός, πώς να μην τρομοκρατούνταν οι κακόμοιροι οι Ισραηλίτες όταν θωρούσαν ολοζώντανο, με σάρκα και οστά, αυτόν τον εχθρό τους; Ιδού λοιπόν, τούτος στέκει ενώπιόν τους με τον ορειγάλκινο εξοπλισμό του, που μοιάζει σαν να ερίζει με τον ήλιο για της λάμψης τα πρωτεία, και με τα μεταλλικά ελάσματα που κρέμονται το ένα πάνω στ' άλλο σαν φολίδες προξενεί τεράστιο θόρυβο, ξεφυσά και βουίζει, σαν νά 'θελε όλους μονομιάς να τους καταβροχθίσει. Τα λόγια του ηχούν στ' αυτιά τους σαν τρομακτική βροντή. Χλευάζει τους εχθρούς και τον μάρτυρά τους, και προκαλεί συνάμα σε αναμέτρηση έναν ήρωα από το στρατόπεδό τους. Αυτή η μονομαχία θα κρίνει πάνω σε ποίας παράταξης τους ώμους θε να τεθεί ο ζυγός της υποτέλειας. Εύκολα μπορεί αυτός να φαντάζεται ότι το σκίητρο πρόκειται τοιουτοτρόπως από τους Ισραηλίτες να περιέλθει στα χέρια των Φιλισταίων. Όμως για δεσ τώρα: οποίο θαύμα! Εκεί όπου όλοι οι ήρωες του Ισραήλ χάνουν το θάρρος τους και όπου καθέννας τους τρέπεται σε φυγή με το που θωρεί τον γίγαντα και μόνον, εκεί συνάμα όπου ο πελώριος πολεμιστής εξακολουθεί κατά την συνήθειά του να φέρεται σκωπτικά στους εχθρούς του, παρουσιάζεται ο Δαβίδ, ένα μικροκαμωμένο θαρραλέο παλικαράκι και

νεαρός βοσκός, και ζητά να μονομαχήσει με τον σιδηρόφρακτο αδηφάγο. Τούτο, βέβαια, θα μπορούσε να εκληφθεί ως αυθάδεια από μέρους του· εντούτοις, ο Δαβίδ ελάχιστα νοιάζεται γι' αυτό. Εμμένει στην ηρωική του απόφαση και κατά την ακρόαση ενώπιον του βασιλέως Σαούλ καθιστά σε όλους γνωστό ότι πολύ πρόσφατα και με την βοήθεια του Θεού μονομάχησε με μια αρκούδα και λιοντάρια που του έκλεψαν ένα πρόβατο, άρπαξε εκ νέου το λάφυρο από το στόμα αυτών των λυσσασμένων κτηνών και επιπλέον τα σκότωσε: έτσι ελπίζει ότι και η μονομαχία του με τούτη την αρκούδα και τα λιοντάρια των Φιλισταίων θα αποβεί εξίσου επιτυχημένη. Κατόπιν τούτου, προσέρχεται ενώπιον του κραταιού γίγαντα, έχοντας μεγάλη εμπιστοσύνη στην βοήθεια του Θεού του και με μία σφενδόνη και μερικούς λίθους που έχει διαλέξει. Εκεί λοιπόν σκέπτονται οι Φιλισταίοι: τώρα ο μεγάλος ήρωας θα απομακρύνει φυτώντας τον μικρό του πολέμιο σαν μόριο σκόνης ή θα τον σκοτώσει σαν μύγα· πολλώ δε μάλλον, εκεί όπου αυτός αγριεύει εντελώς και κατακεραυνώνει τον Δαβίδ με τρομακτικές βρισιές, ότι τον σέβεται όσο κι έναν σκύλο και ότι προσέρχεται σε αυτόν όχι με όπλο που αρμόζει σε στρατιώτη αλλά με ράβδο ποιμένος. Όμως ο Δαβίδ δεν τρομάζει, αλλά επικαλείται τον Θεό του και προμηνύει στον εχθρό του ότι ευθύς αμέσως πρόκειται να πέσει στο έδαφος δίχως ξίφος, δόρυ και ασπίδα, να χάσει το κεφάλι του, και το κορμί του να αφεθεί βορά στα πουλιά και τα άγρια ζώα. Μετά από αυτό, σπεύδει ο Δαβίδ προς το μέρος του Φιλισταίου και με έναν αιχμηρό λίθο που εκσφενδονίζει προς το μέτωπό του τον πληγώνει τόσο βαθιά που αυτός σωριάζεται. Προτού μπορέσει πάλι να ανασηκωθεί, εκμεταλλεύεται ο Δαβίδ την καλή ευκαιρία για να τον σκοτώσει με το ίδιο του το ξίφος και παίρνει μαζί του από το πεδίο της μάχης το κομμένο κεφάλι εκείνου σε ένδειξη της νίκης του. Όπως προηγουμένως οι Ισραηλίτες είχαν τραπεί σε φυγή από τον συριγμό και την κρούση της στολής του μεγαλόσωμου Γολιάθ, έτσι τώρα το βάζουν στα πόδια οι Φιλισταίοι με την νίκη του μικροκαμωμένου Δαβίδ, και δρᾶττονται επίσης οι Ισραηλίτες της ευκαιρίας αυτής για να τους καταδιώξουν και να γεμίσουν τον δρόμο με τα πτώματα των σκοτωμένων από αυτούς φυγάδων. Είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς πόσο μεγάλη πρέπει να ήταν η χαρά των νικητών Εβραίων. Μια ένδειξη επ' αυτού συνιστά το γεγονός ότι το σύνολο των γυναικών από τις πόλεις της γης της Ιουδαίας βγαίνει να προϋπαντήσει τους νικητές της με τύμπανα, έγχορδα και άλλα μουσικά όργανα, και μια συναυλία αρχίζει να αντηχεί από λογιές-λογής χορωδίες, επάνω στο ακόλουθο κείμενο: «Ο Σαούλ νίκησε χίλιους αλλά ο Δαβίδ δέκα χιλιάδες [μύριους]». – Σύμφωνα με αυτά, η σονάτα περιγράφει:

1. Την έπαρση και την ισχυρογνωμοσύνη του Γολιάθ.
2. Τον τρόπο των Ισραηλιτών και την προσευχή τους στον Θεό στην όψη αυτού του αποτρόπαιου εχθρού.
3. Το θάρρος του Δαβίδ, την επιθυμία του να συντρίψει την υπερηφάνεια του γίγαντα, και την παιδική του εμπιστοσύνη στην βοήθεια του Θεού.
4. Τα εριστικά λόγια που ανταλλάσσονται μεταξύ του Δαβίδ και του Γολιάθ και την μονομαχία τους, κατά την οποία ο λίθος εκσφενδονίζεται στο μέτωπο του Γολιάθ και τούτος σωριάζεται από αυτόν και σκοτώνεται τελείως.
5. Την φυγή των Φιλισταίων, ομοίως δε και το πώς οι Ισραηλίτες καταδιώκουν αυτούς και τους σκοτώνουν με τα ξίφη.
6. Την αγαλλίαση των Ισραηλιτών από αυτήν την νίκη.
7. Την προς τιμήν του Δαβίδ συναυλία που δίνεται από τις γυναίκες τους εν χορώ.
8. Και, τέλος, την γενική χαρά που εκφράζεται με ξέφρενους χορούς και αναπηδήματα.

II. Ο από τον Δαβίδ διαμέσου της μουσικής θεραπευμένος Σαούλ

Ανάμεσα στα σκληρά χτυπήματα που ο Θεός ενίοτε μας δίδει εξ ιερών αιτίων συγκαταλέγονται και οι ασθένειες του σώματος. Γι' αυτές μπορεί κανείς να πει, έχοντας σώας τας φρένας, ότι είναι οδυνηρές. Ως εκ τούτου, η έμπνευση εκείνου του γιατρού στην Πάδοβα [του φλαμανδού ανατόμου Andreas Vesalius ή Andries van Wezel] κάθε άλλο παρά γελοία ήταν, όταν δηλαδή, θέλοντας τούτος να απεικονίσει τις ασθένειες που κυκλοφορούσαν έξω από τις θύρες της οικίας του, ζήτησε να ζωγραφισθεί ένας άνδρας που δεχόταν επίθεση από πολλούς σκύλους και εξαιτίας τούτου μόρφαινε άσχημα απ' τους πόνους. Καθένας από αυτούς τους σκύλους είχε ένα ιδιαίτερο όνομα και προξενούσε ό,τι ακριβώς συνεπαγόταν το όνομά του: ο σκύλος Ποδάγρα δάγκωνε τον άνθρωπο στα πόδια· ο σκύλος Τσίμπημα στα Πλευρά στην οσφυϊκή χώρα· ο σκύλος Πέτρα στα νεφρά· ο Κολικός στην κοιλιά, κι ούτω καθ' εξής, μέχρις ότου στο τέλος ένα μεγάλο τσοπανόσκυλο, που σηματοδοτούσε τον καθημερινό πυρετό, έριχνε τον άνδρα ολότελα στο έδαφος. Ο επινοητής [αυτής της αλληγορικής

εικόνας] μπορούσε εύκολα να γνωρίζει (δεν χρειαζόταν άλλωστε κάποια ιδιαίτερη εμπειρία επ' αυτού) πως οι ασθένειες που παρουσιάζονται σε αυτόν τον άνθρωπο είθισται να μην επενεργούν με τόση ενάργεια· διότι ακόμη και οι πόνοι ξεπερνιούνται τελικά με την υπομονή, έστω κι αν η ψυχή, που τόσο σφικτά συνδέεται με το σώμα, είναι πλέον αναγκασμένη να τους συναισθάνεται σε όχι μικρότερο βαθμό. Εντούτοις, εκεί όπου η νόσος προσβάλλει πρωτίστως το θυμικό, η υπομονή μοιραία πάντοτε υποκύπτει· οπότε οι σωματικοί πόνοι ουδόλως συγκρίνονται με αυτήν την κατάσταση, όπου η ενδόμυχη αγωνία ξεσπά σε θορυβώδεις ανήσυχους μορφασμούς. Η [Αγία] Γραφή μάς ξεναγεί σε ένα λαζαρέτο [λοιμοκαθατήριο] τέτοιων ασθενών. Μεταξύ άλλων, συναντούμε έναν βασιλικό και εξέχοντα ασθενή: Σαούλ είναι το όνομά του. Γι' αυτόν αναφέρονται τα εξής: Το πνεύμα του Κυρίου εγκατέλειψε τον Σαούλ κι ένα κακό πνεύμα σταλμένο από τον Κύριο τού έφερε μεγάλη ταραχή. Όπου ο Θεός είναι απών και ο κακός εχθρός παρών, εκεί βεβαίως πρέπει να εδρεύουν όλα τα κακά. Μπορεί κανείς σχεδόν να φαντασθεί την απαισία όψη αυτού του άνδρα μέσα στον παροξυσμό του. Οι οφθαλμοί συστρέφονται και σπίθες φωτιάς ξεπηδούν, ούτως ειπείν, η μια μετά την άλλη· το πρόσωπο φαίνεται παραμορφωμένο ούτως, ώστε κανείς σχεδόν να μην αναγνωρίζει πια σε αυτό έστω κι ελάχιστα λείψανα ανθρώπινης μορφής· η καρδιά, σαν ορμητική και μανιασμένη θάλασσα, ξεβγάζει αφρούς μέσα απ' το στόμα. Δυσπιστία, ζήλια, φθόνος, μίσος και φόβος εφορμούν βίαια κατά πάνω του· προπάντων το δόρυ που διαρκώς πέφτει από το χέρι του μαρτυρεί ότι η καρδιά του πρέπει να φλέγεται ολόκερη από οργή. Εν συνόψει: η αρρώστια του θυμικού [η ψυχική νόσος] του είναι τόσο μεγάλη, που δύναται να μας παρέχει μια τελείως σαφή ιδέα περί όλων των μαρτυριών της κολάσεως.

Ακόμη και ο ίδιος ο βασιλιάς που βασανίζεται, αναγνωρίζει κατά τα διαστήματα αναλαμπής του, ήτοι στις γαλήνιες ώρες του, τούτο το απερίγραπτο κακό που του συμβαίνει· γι' αυτό προσπαθεί να βρει έναν άνδρα που να μπορεί να τον θεραπεύσει. Μπορεί όμως να ελπίζει σε κάποια βοήθεια, έστω και κατά τύχη που θα ήταν εξόχως ασυνήθιστη; Από τις ανθρώπινες τέχνες ο Σαούλ δεν θα μπορούσε να προσδοκά την παραμικρή σωτηρία. Επειδή όμως ο Θεός είθισται ενίοτε να κάνει θαύματα διαμέσου των ανθρώπων, στέλνει λοιπόν σε αυτόν έναν υπέροχο μουσικό, τον έξοχο βασιλιά Δαβίδ, και εναποθέτει μοναδική δύναμη στο παίξιμο της άρπας του. Όταν λοιπόν ο καυτός ιδρώτας της θλίψεως λούζει, ούτως ειπείν, τον Σαούλ, ο Δαβίδ παίζει μονάχα ένα μικρό κομμάτι μουσικής και τότε αμέσως ο βασιλιάς ξαναδροσίζεται και ανακτά την ηρεμία του. – Η σονάτα λοιπόν παρουσιάζει:

1. Την μελαγχολία και την παραφροσύνη του Σαούλ,
2. Το αναζωογονητικό παίξιμο της άρπας του Δαβίδ, και
3. Το θυμικό του βασιλιά που έχει περιέλθει σε ηρεμία.

III. Ο γάμος του Ιακώβ

Το μήνυμα που η Ραχήλ φέρνει στον πατέρα της, Λάβαν, για την άφιξη του Ιακώβ θα πρέπει να ήταν ιδιαίτερος ευάρεστο. Όπως φαντάζομαι το όλο συμβάν και εικάζω από τις περιστάσεις αυτές που αφηγείται η [Αγία] Γραφή, η Ραχήλ πρέπει να εφθασε τρέχοντας στο σπίτι και να είπαι: «Αγαπητέ πατέρα, συνάντησα τώρα εκεί έξω, στον αγρό κοντά στο πηγάδι του νερού, έναν ευγενή άγνωστο βοσκό. Φαινόταν υπέρμετρα προσηνής. Ο πατέρας γνωρίζει ότι ένας μεγάλος λίθος καλύπτει την τρύπα του πηγαδιού και ότι χρειάζονται πολλά πρόσωπα όταν κάποιος θέλει να τον άρει από εκεί και να ποτίσει τα πρόβατα. Για τον ξένο βοσκό όμως ήταν κάτι το ασήμαντο το να ξεφορτωθεί μόνος του τον βαρύ λίθο για χάρη μου. Πότισε τα πρόβατά μου· και δεν σταμάτησε εκεί· με αγκάλιασε και με φίλησε. Και το πιο παράξενο απ' όλα ήταν ότι τα μάτια του φαίνονταν σαν νά 'ταν κι αυτά τα ίδια ένα πηγάδι, έτσι καθώς μαζί με αυτά τα χάρδια του ξεχειλίζουν συχνά τα υγρά του δάκρυα. Τούτη η εκδήλωση αγάπης μου φάνηκε βέβαια άγνωστη: διότι το στόμα και το πρόσωπό μου ποτέ άλλοτε δεν είχαν διαποτισθεί από παρόμοια υγρασία· αλλά τί θά 'πρεπε να κάνω; Δεν μπορούσα να περιφρονήσω την εγκάρδια αγάπη κι ακόμη λιγότερο να απωθήσω από μένα ετούτον τον καλό άνθρωπο· πολλώ δε μάλλον όταν μου γνωστοποίησε πως ήταν ένας κοντινός μου εξάδελφος και γιος της κυρά-αδελφής του αγαπητού μου πατρός, της Ρεβέκκας».

Έτσι έχει περίπου η έκθεση των γεγονότων από μέρους της. Δεν ακούω [γνωρίζω] επίσης να έχει φάει κάποια κατσάδα η Ραχήλ από τον πατέρα της εξαιτίας αυτών των χαδιών που δέχθηκε, αλλά [μαθαίνω] ότι κι εκείνος είναι εξίσου ευτυχής επ' αυτού όσο και η κόρη. Και παρ' ότι μεν δεν θα τότε λογάριζε πια κανείς για νέον άνθρωπο, που είναι συνηθισμένος σε χορούς και αναπηδήματα, ωστόσο τούτο το χαρμόσυνο άγγελμα κάνει τώρα τα πόδια του τόσο σβέλτα, ώστε να τρέξει αυτός γρήγορα προς τον εξάδελφο· τον υποδέχεται φιλικότατα, πέφτει στην αγκαλιά του και τον ασπάζεται.

Η τύχη του Ιακώβ στον οίκο του Λάβαν μοιάζει να έχει ξεκινήσει αισίως και ο φιλοξενούμενος βρίσκει εκεί ειλικρινώς χαρωπά πρόσωπα και θυμικά. Λιγιστά είναι επίσης τα λόγια που χρειάζεται τούτος να ξοδέψει, αφού λαμβάνει αμέσως την υπόσχεση ότι, κατόπιν επταετούς υπηρεσίας που θα παρέχει εκεί, θα μπορεί να ανέλθει στον νυμφώνα με την νεώτερη, προσφιλέστερη και ομορφότερη κόρη του Λάβαν, την Ραχήλ.

Κι όπως ο έρωσ ο ευφρόσυνος με τερπνή ζάχαρη μοιάζει που κάθε ξινίλα της ζωής γλυκαίνει, έτσι κι ο ερωτευμένος Ιακώβ ελάχιστα νιώθει την γεύση των δυσκολιών της στυφής του υπηρεσίας. Τα επτά χρόνια κυλούν γι' αυτόν τόσο γρήγορα όσο μία εβδομάδα ή επτά μεμονωμένες μέρες. Ένα έξοχο γαμήλιο γεύμα διοργανώνεται. Καθένας συγχαίρει τον νυμφίο για την ωραία νύφη. Οι παιδικές της φίλες δεν υστερούν ως προς τις δικές τους εκδηλώσεις χαράς και τραγουδούν προς τιμήν της ένα νυφιάτικο άσμα. Ο Ιακώβ δείχνει παράξενος την πρώτη νύχτα του γάμου του, ως είθισται να συμβαίνει και στους πλέον χαρούμενους νυμφίους. Μέσ' στην καρδιά του βρίσκει στο πρόσωπο της αγαπημένης του τον ωραιότερο έναστρο ουρανό κατά την μέγιστη σκοτεινιά της νύχτας: προτιμά τα χαριτωμένα βλέμματα των ματιών της απ' όλη την λάμψη των άστρων. Αλλά μόλις η αυγή προβάλλει, την όψη του φωτίζουν ορισμένα σκούρα χρώματα: ανακαλύπτει ότι η ευαρέσκειά του υπήρχε μόνο στην φαντασία του και ότι αντί για την όμορφη Ραχήλ έχει εναγκαλισθεί την άσχημη Λεία με το ασθενικό πρόσωπο.

Ο καλός νυμφίος είναι αδύνατον να κρύψει την δυσθυμία του γι' αυτό. Μου φαίνεται σαν να τον ακούω λοιπόν να διαμαρτύρεται στον Λάβαν: «Κύριε πατέρα, τήρηση του λόγου τιμής αποκαλείται τούτο και έτσι θε να ανταμειφθούν οι πιστές μου υπηρεσίες, με το να τεθεί κρυφά στο κρεβάτι πλάι μου αντί για την αγαπημένη που μου υποσχέθηκαν ένα άλλο πρόσωπο, το οποίο ποτέ μου δεν επόθησα; Τούτη η μεταχείριση δεν είναι δίκαιη: πρόκειται για εξαπάτηση, η αισχροτήτα της οποίας οφείλει να γίνει γνωστή σε όλο τον κόσμο». Όμως και τί δεν είναι σε θέση να επιτύχει μια φιλική κουβέντα σε ένα πράο πνεύμα; Έτσι ο αγαθός Ιακώβ εύκολα μπορεί και πάλι να κερδηθεί και να πεισθεί: κατά τα ήθη αυτής της χώρας, η τάξη ως προς το πάντρεμα μεταξύ αδελφών συμμορφώνεται όλως ιδιαιτέρως με την σειρά της γέννησής τους και η νεώτερη κόρη δεν μπορεί να λαμπρύνεται με τα νυφικά στέφανα πριν από την γηραιότερη, ενώ θα ήταν ήκιστα δυνατόν το έθιμο αυτό, που εδράζεται στην ίδια την φύση, να καταργηθεί δια της υποσχέσεως του Λάβαν. Με τον πεθερό συνάπτεται ένα νέο συμφωνητικό, δυνάμει του οποίου τούτος [ο Ιακώβ] κρατά μεν την Λεία, πλην όμως, έναντι και άλλης μιας επταετούς υπηρεσίας, πρόκειται να κερδίσει για μία ακόμη φορά την Ραχήλ· μετά την πάροδο αυτού του χρόνου, ο Λάβαν υποχρεώνεται τελικά να τηρήσει τον λόγο του. Έτσι λοιπόν ο Ιακώβ επιτυγχάνει τον επιθυμητό του στόχο και στον άλλο γάμο του αισθάνεται πια την γλυκιά απόλαυση ενός τρισευτυχισμένου εραστή επί το έργον το ίδιο. – Κατά συνέπειαν, ακούει λοιπόν κανείς σε αυτήν την σονάτα:

1. Την χαρά ολόκληρου του οίκου του Λάβαν για την άφιξη του αγαπητού εξαδέλφου Ιακώβ.
2. Την υποτέλεια του Ιακώβ που ελαφρύνεται από τους αστεϊσμούς των ερωτευμένων.
3. Τον γάμο του, τις συγχαρητήριες ευχές και το νυφιάτικο άσμα που τραγουδιέται από τις παιδικές φίλες της Ραχήλ.
4. Την εξαπάτηση του Λάβαν, καθώς αυτός θέτει στο πλευρό του τίμιου εξαδέλφου και νυμφίου την Λεία αντί της Ραχήλ.
5. Τον ευαρεστημένο νυμφίο την νύχτα του γάμου, κατά την οποίαν η καρδιά κάτι κακό μεν του προμηνύει, όμως αυτός το λησμονεί και πάλι αμέσως, κι αποκοιμιέται.
6. Τον θυμό του Ιακώβ για την εξαπάτηση.
7. Την νέα γαμήλια χαρά του Ιακώβ ή την επανάληψη της προηγούμενης.

IV. Ο ετοιμοθάνατος και ζανά υγιής Εζεκίας

Στην ευσέβεια παρέχονται μεγάλες εγγυήσεις: μια εφήμερη αλλά και αιώνια ζωή προμηνύεται σε ανταμοιβή της. Επ' αυτού έχει τεθεί σφραγίδα και υπογραφή: η θεία μακαριότης είναι επωφελής σε όλα τα πράγματα και παρέχει την υπόσχεση αυτής και της μέλλουσας ζωής. Όταν όμως καμιά φορά απ αριθμώ τα χρόνια ζωής των ευλαβών τέκνων του Θεού, διαπιστώνω ότι ένας άθεος έχει πολλές φορές μεγάλο πλεονέκτημα έναντι αυτών, τόσο ως προς άλλα εφήμερα αγαθά, όσο και ως προς την υγεία και την ζωή. Ποίος άραγε δεν γνωρίζει τον βασιλιά Εζεκία; Σάμπως αυτός δεν αποτελούσε ένα αξιοπρόσεκτο παράδειγμα ευλάβειας μεταξύ των χρισμένων κεφαλών; Το πνεύμα του Θεού τού παρείχε την διαβεβαίωση ότι η δόξα του θα καθίστατο αθάνατη. Κατόπιν τούτης της σαφούς

εξαγγελίας, ο ηγεμόνας αυτός προέτασσε την ιερή βούληση του Θεού ως τον μοναδικό σκοπό όλων των επιθέσεων του, κατευθυνόταν ενάντια στην φρίκη της ειδωλολατρίας με μεγάλο θάρρος, εμπιστευόταν τον Θεό του και έδειχνε τοιουτοτρόπως πως ουδέποτε είχε φανεί άλλος βασιλιάς όμοιός του στην Ιουδαία. Παρ' όλα αυτά, εγώ κατά μείζονα λόγο τον τοποθετώ ανάμεσα στο πλήθος εκείνων για τους οποίους το άστρο της εφήμερης τύχης σπανίως και μόνον είθισται να ανατέλλει. Μπορεί μεν καμμία έλλειψη σε πλούτη και τιμές να μην αντιμετωπίζε, όμως κάποτε επήλθαν χαλεποί καιροί κατ' αυτού. Πόσο πολλοί ήσαν οι ακαταλάγιαστοι εχθροί που τόσο συχνά διατάραζαν την γαλήνη του θυμικού του! Εξετάζοντας, τέλος, και την ηλικία του, παρατηρώ ότι ένα φαρμακερό σαράκι αρρώστιας τον κέντριζε από καιρού εις καιρόν και ότι μόλις κατά την μεσημβρία της ζωής του έφθασε το θλιβερό άγγελμα πως έπρεπε να αναπαυθεί κατάκοιτος στην κλίνη και να μην ξανασηκωθεί πριν από την Δευτέρα Παρουσία· ο προφήτης Ησαΐας ήταν ο απεσταλμένος από τον Θεό αγγελιαφόρος που ανέλαβε το χρέος να κομίσει σε αυτόν την εντολή στο όνομα του Υψίστου: «Τακτοποίησε τα του οίκου σου, διότι θα αποθάνεις και άλλο πια δεν θα ζήσεις». Τώρα βεβαίως δεν αντιλαμβάνομαι σε αυτόν τον ασθενή κάποιο τόσο βίαιο σκίρτημα επί τούτου, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση του Βαλτάσαρ, ο οποίος αμέσως χλομάζει και τρομοκρατημένος δεν μπορεί να κρατήσει ήρεμα τα μέλη του με το που διακρίνει στον ασβεστωμένο τοίχο το δάκτυλο που προδιαγράφει την θανατική του καταδίκη. Αλλά, παρ' όλα αυτά, βλέπω ότι και ο Εζεκίας δεν ταράζεται λιγότερο επ' αυτού: το μαρτυρούν σαφώς τα δάκρυα που συχνά αναβλύζουν από τους οφθαλμούς του· το μαρτυρούν δε και οι άλλες περίλυπες χειρονομίες του. Όμως δεν απελπίζεται, διότι γνωρίζει τον δρόμο για τον πλέον δόκιμο θεραπευτή. Σε αυτόν θρηνεί για την αρρώστια του και αυτόν παρακαλεί διακαώς για βοήθεια. Επικαλείται συνάμα την άμεμπτη διαγωγή του βίου του και την ειλικρινή του καρδιά που παρέμενε ανά πάσα στιγμή πιστή στον Θεό. Και δι' αυτού κέρδισε πανεύκολα την ούτως ή άλλως έμπληη αγάπης καρδιά του επουράνιου γιατρού. Διότι ελάχιστα αφ' ότου ο προφήτης έχει απέλθει από τον ασθενή, λαμβάνει κιάλας διαταγή από τον Θεό για να επιστρέψει και να ανακοινώσει κατ' ιδίαν και με τον πλέον ευάρεστο τρόπο στον βασιλιά ότι είναι το προσφιλές τέκνο του Θεού και ο ηγεμόνας του λαού του· η προσευχή και ικεσία του διαπέρασε τα σύννεφα· πρόκειται να καταστεί υγιής και την τρίτη ημέρα να πάει πάλι στον οίκο του Θεού· και ότι η πρωτεύουσά του θα αφηθεί στην ησυχία της από τον βασιλιά των Ασσυρίων. Τούτη την αξιοθαύμαστη βοήθεια επισφραγίζει ο θαυμαστός Θεός δι' ενός ιδιαίτερου θαύματος της φύσεως, ενώ συγχρόνως του δίνει και έναν αριθμό να παρατηρήσει, τον οποίον ο αριθμός των [υπόλοιπων] ετών της ζωής του πρόκειται να υπερβεί αναλογικά κατά το ήμισυ: δηλαδή, ο ίσκιος που επί του ηλιακού ρολογιού του Άχαζ γυρίζει δέκα ώρες πίσω οφείλει να του υποδείξει ότι και η ώρα του θανάτου του θα πάει πίσω και θα καθυστερήσει δεκαπέντε χρόνια. Οποία χαρά πρέπει να του προξένησε αυτή η παράταση του βίου του! Τούτο μπορούν να το αντιληφθούν ιδίως εκείνοι που από αρρώστιες έχουν μάθει να εκτιμούν πόσο πολύτιμες είναι η υγεία και η ζωή. – Έτσι λοιπόν, η σονάτα παρουσιάζει:

1. Την θλιμμένη καρδιά του βασιλιά Εζεκία, εξαιτίας του αγγέλματος του θανάτου, και την διακαή παράκληση υπέρ της υγείας του, σε ένα Lamento με τον στίχο «Θεράπευσέ με, αγαπητέ Κύριε», από το [χορικό] άσμα «Αχ, Κύριε, εμένα τον φτωχό αμαρτωλό» [“Ach Herr mich armen Sünder”].
2. Την εμπιστοσύνη του ότι ο Θεός έχει ήδη εισακούσει την προσευχή του και θα του δώσει σίγουρα την υγεία του, καθώς και ότι θα του παράσχει γαλήνη έναντι των εχθρών του, με τον στίχο «Υποχωρήστε όλοι εσείς οι κακοποιοί, [τι] μου έχει ήδη παρασχεθεί βοήθεια» από το προαναφερόμενο άσμα.
3. Την χαρά για την ανάρρωσή του, προσέτι δε τις στιγμές όπου αυτός αναλογίζεται ενίοτε το περασμένο κακό, αλλά σύντομα το λησμονεί και πάλι.

V. Ο σωτήρας του Ισραήλ, Γεδεών

Συχνά επιθυμούμε έναν τιμητικό τίτλο τον οποίο δεν αξίζουμε και αναγκαζόμαστε διαρκώς να σηκώνουμε φορτίο τέτοιο για το οποίο τα χέρια μας είναι υπερβολικά αδύναμα. Ο Γεδεών σκεπτόταν διαφορετικά. Καθώς λοιπόν ουδέποτε είχε επιτρέψει στον εαυτό του να διανοηθεί να φέρει τον τίτλο ενός γενναίου στρατιώτη και πολεμικού επικεφαλής, όταν κάποτε ο άγγελος ήλθε και τον βρήκε στο αλώνι, πάνω στο αλώνισμα του σιταριού, ουδόλως μπορούσε αυτός να φαντασθεί ότι θα έφθανε αντί για κόπανο αλωνίσματος να λάβει στα χέρια του την ράβδο του δικαστή ή το σκήπτρο επί του Ισραήλ, να τιθασειώσει εχθρούς και συνάμα να εξαγνίσει ραβδίζοντας με αγκάθια και χορτάρια κάμποσους

κακόβουλους υπάτους. Γι' αυτό και η προσφώνηση του αγγέλου τού φάνηκε τελείως ανοίκεια: «Ο Κύριος μαζί σου, μάχιμε ήρωα». Πέραν του ότι ο ίδιος θεωρούσε τον εαυτό του ανάξιο αυτού του τίτλου, δεν μπορούσε επίσης να κατανοήσει πώς αυτός και ο λαός του θα μπορούσαν να βεβαιωθούν για την παρουσία του Θεού, αφού ο ζυγός των Μαδιανιτών βρισκόταν ήδη πάνω στον λαιμό τους. Η αμφιβολία του ήταν μεγάλη. Ζήτησε να δει κάποιο εχέγγυο, δια του οποίου ο άγγελος θα νομιμοποιείτο για μια τέτοια υψηλή αποστολή. Σύντομα έμελλε να δει τα εδέσματα που προσέφερε ως θυσία να γίνονται παρανάλωμα του πυρός· σύντομα έμελλε να δει την απλωμένη προβιά του μέσ' στην μεγάλη δροσιά της νύχτας να παραμένει εντούτοις τελείως στεγνή και σύντομα πάλι πάνω στο κατάξερο έδαφος αυτή να είναι εντούτοις υγρή και μουσκεμένη. Ο Θεός ήταν υπέρμετρα μεγαλόψυχος: εκπλήρωσε όλες του τις επιθυμίες και τον διαβεβαίωσε μέσω αυτών των θαυμάτων για την συμπαράστασή του. Μάλιστα, αντί ο Θεός, έχοντας λάβει την πιο εύλογη αφορμή, να αφήσει την φλόγα της οργής του να ξεσπάσει πάνω στον δύσπιστο άνθρωπο και να τον λιώσει όπως το θυσίασμα, έκανε ακόμα περισσότερα απ' όσα εκείνος μπορούσε ποτέ να επιθυμήσει και του παρείχε εκ νέου την διαβεβαίωση πως επρόκειτο με απόλυτη βεβαιότητα να κυριαρχήσει επί των Μαδιανιτών. Το μάτι που διαπερνά την καρδιά όλων των ανθρώπων είδε κιόλας ότι το θάρρος σε αυτόν τον εκλεκτό σωτήρα θα υποχωρούσε, μόλις ετούτος αναλογιζόταν τον ολιγάριθμο λαό που είχε υπό το παράγγελμά του και που έφθανε έως τους 300 άνδρες το πολύ· προς τούτο δόθηκε σε αυτόν το θείο πρόσταγμα να σηκωθεί μέσα στην νύχτα και, είτε μεν μόνος του, ειδήλως δε, σε περίπτωση που φοβόταν, μαζί με τον υπηρέτη του, τον Φάρα, να εισέλθει απαρατήρητος στο εχθρικό στρατόπεδο κι έπειτα να δώσει προσοχή σε ό,τι θα λεγόταν εκεί για τον ίδιο. Ως αποτέλεσμα αυτού, ο Γεδεών εξήλθε προς ανίχνευση, έχοντας μαζί του τον Φάρα. Εκεί βέβαια συνάντησε τώρα έναν εχθρικό στρατό τόσο ισχυρό, που η ανδρεία του θα έπρεπε να είχε καταπτοηθεί από αυτόν· διότι στο έδαφος εκείνο είχαν στρατοπεδεύσει οι Μαδιανίτες και οι σύμμαχοί τους, οι Αμαληκίτες, με όλες τις ανατολίτικες δυνάμεις, σαν σωρός από ακρίδες, και οι καμήλες τους τόσο λίγο μπορούσαν να μετρηθούν όσο η άμμος στην όχθη της θάλασσας. Όσο φόβο όμως κι αν μπορούσε να τους προξενήσει τούτο το εχθρικό στρατόπεδο, άλλο τόσο εμψυχώθηκαν όταν άκουσαν πώς ανάμεσα στους εχθρούς τους ο ένας διηγείτο στον άλλον το όραμα που είχε δει και την υπέρ του Γεδεών ερμηνεία του, ότι δηλαδή ένα καβουρδισμένο ψωμί από κριθάρι κύλησε στο στράτευμα των Μαδιανιτών, έριξε κάτω τα σκηνώματά τους και τα αναποδογύρισε απ' την κορφή ως τον πάτο: δι' αυτού λοιπόν τίποτε άλλο δεν θα μπορούσε να δηλώνεται παρά το ξίφος του Γεδεών, στα χέρια του οποίου ο Θεός είχε παραδώσει τους Μαδιανίτες, πέρα από ολόκληρο το στράτευμά τους. Ο Γεδεών, αφού κάνει την προσευχή του, επιστρέφει πάλι στο στρατόπεδό του, εμψυχώνει τους 300 στρατιώτες του (διότι ο Θεός θέλησε μόνο δι' ολίγων ανδρών να κάνει το θαύμα του) και τους διαβεβαιώνει για την βοήθεια του Κυρίου· τους δίνει επίσης διαταγή, μόλις φθάσουν στο πεδίο μάχης των εχθρών, να κάνουν ό,τι κι αυτός. Βαδίζει λοιπόν με 100 άνδρες συντεταγμένα προς τα εμπρός. Καθώς φθάνει στην πρώτη σκοπιά, τους καλεί να σαλπίσουν τα κέρατα, ενώ αυτός με τους επίλεκτους του σπάζουν τις στάμνες πετώντας τες. Οι άλλοι 200 πράττουν ομοίως και επιπλέον όλοι διατάζονται να αλαλάζουν χρησιμοποιώντας μια συγκεκριμένη ιαχή: «Ίδού ξίφος Κυρίου και του Γεδεών». Στο σημείο αυτό οι εχθροί αποθαρρύνονται, τρέπονται σε τελείως άτακτη φυγή και σκοτώνονται όχι μονάχα από τους Ισραηλίτες που τους καταδιώκουν αλλά και αναμεταξύ τους, αφού καθένας τους στρέφει το ξίφος του ενάντια στον άλλον. Τούτη λοιπόν ήταν μία ιδιαίτερος αξιοσημείωτη νίκη, στην οποία μάλιστα σφαγιασθήκαν δύο βασιλείς των Μαδιανιτών, ο Ζεβεέ [Ζεβάχ] και ο Σαλμανά, καθώς και οι δύο άρχοντές τους, Ωρήβ και Ζηβ. Ας αποσιωπηθεί το γεγονός ότι ο Γεδεών δεν έμαθε μονάχα τρόπους στους αγενείς υπάτους της Σοκχώθ, φτιάχνοντας βέργες από αγκάθια και χορτάρια και ραβδίζοντάς τους με αυτές, αλλά συνέτριψε προσέτι τον πύργο της πόλεως Φανουήλ και εξόντωσε τους κατοίκους της. – Συνεπώς, η έκφραση της σονάτας νοηματοδοτεί:

1. Την αμφιβολία του Γεδεών για την υπόσχεση της νίκης που του δόθηκε από τον Θεό.
2. Τον φόβο του στην όψη του μεγάλου στρατεύματος των εχθρών.
3. Το αναπτειρωμένο ηθικό του από την διήγηση του οράματος των εχθρών και την ερμηνεία του.
4. Τον αλαλαγμό των τρομπονιών και των τρομπετών, συγχρόνως δε το σπάσιμο των σταμνών και τις ιαχές στο πεδίο της μάχης.
5. Την φυγή των εχθρών και την καταδίωξη των Ισραηλιτών.
6. Την χαρά για την αξιοσημείωτη νίκη των Ισραηλιτών.

VI. Ο θάνατος και η ταφή του Ιακώβ

Όποιος αναζητά να δει ένα παράδειγμα ανθρώπου που είναι έτοιμος να πεθάνει και να οδεύσει εν ειρήνη στον Κύριο, τούτος προσέρχεται στο νεκροκρέβατο του Ισραήλ, του γενάρχη των δώδεκα φυλών του λαού του Θεού. Ω, ποίος άραγε δεν θα ευχόταν η ψυχή του να έχει τον θάνατο αυτού του δικαίου; Τούτος είχε διανύσει μιαν αρκετά μακρά πορεία προσκυνήματος στην εγκόσμια ζωή του. Η ηλικία των 147 ετών που είχε στην πλάτη του ήταν ήδη ένα φορτίο που αρκούσε για να μπορεί να λυγίσει τους ώμους του. Όποιος έχει ανοίξει τα μάτια του στον κόσμο επί σχεδόν 150 έτη, μπορεί πια να τα ξανακλείσει δίχως το σκοτεινό παραπέτασμα και να αποτραβηχθεί στο ησυχαστήριο του Πατρός του. Όποιος επίσης δύναται να δώσει την ευλογία του στους επιζώντες που αφήνει πίσω του και επιπλέον να ορίσει τόσο καλά τα του οίκου του, τούτος θε να αποχωρήσει και με καλή διάθεση. Ωστόσο, δεν μπορεί κανείς να αντικρίσει δίχως συγκίνηση στην καρδιά του την στιγμή όπου ο έξοχος υιός του, το στολίδι όλης της Αιγυπτίας γης, ο Ιωσήφ, κατά την ύστατη παράκληση του ασθενούς αγαπημένου του πατρός, βάζει το χέρι ανάμεσα στους γοφούς του και του υπόσχεται δι' όρκου να τελέσει αυτήν την έσχατη πράξη αγάπης, καθ' ότι θε να τον ενταφιάσει στην γη Χαναάν στο πλευρό των πατέρων του, ούτε επίσης την στιγμή όπου, κατά την διάρκεια αυτού του όρκου, ο ευσεβής γέροντας κλίνει την άρρωστη κεφαλή του. Ιδιαίτερη συγκίνηση προξενείται επίσης όταν αυτός μεταλαμπαδεύει, τρόπον τινά, το γένος του με τόση πατρική στοργή στα δύο παιδιά του Ιωσήφ, τον Εφραΐμ και τον Μανασσή, και δια του πατρός τους δίνει μια τόσο ισχυρή ευλογία, προσέτι δε εφοδιάζει και τα υπόλοιπα παιδιά του, που στέκονται γύρω από την κλίνη του, με όλες τις αναγκαίες νουθεσίες και την ύστατη ευλογία του, ενώ κατόπιν τούτου σμίγει τα πόδια του επί της κλίνης και αποδημεί εις Κύριον· ναι, ποίος τελικά δεν θε να κλάψει όντας παρών σε τούτο το θέαμα, όταν ο Ιωσήφ πέφτει επάνω στο χλομιασμένο πρόσωπο του πατέρα, το ξεπλένει με τα δάκρυα της παιδικής του αγάπης και το φιλάει ίσαμε χίλιες φορές;

Τώρα λοιπόν τίποτε άλλο δεν απομένει πια να γίνει από το να εκπληρωθεί το ύστατο χρέος προς τον νεκρό και να φυλαχθεί η σορός του στο μνήμα. Κι όπως η ανάμνηση του αγαπημένου γέροντα όφειλε να μην σβήσει στις καρδιές των τέκνων του, έτσι και ο διαπρεπέστερος μεταξύ των υιών του, ο Ιωσήφ, ήθελε να πιστεύει ότι το πατρικό σώμα θα απαλασσόταν από την σήψη του χρόνου και γι' αυτό πρόσταξε τους γιατρούς του να του αφαιρέσουν τα έντερα και να το βαλσαμώσουν.

Κατόπιν τούτου, οι πενθούντες οδηγούν τον νεκρό, κατά την τελευταία του επιταγή, στον οικογενειακό του τάφο στην γη Χαναάν. Αυτό λαμβάνει τώρα χώραν με μια μεγάλη πομπή των γηραιότερων και επιφανέστερων αυλικών του Φαραώ, ομοίως δε και πολλών άλλων Αιγυπτίων και υπηρετών, καθώς και όχι λιγότερων εξ όσων εργάζονταν στα χωράφια του αποθανόντος, ούτως ώστε αυτοί οι συνοδοί της σορού θα μπορούσαν να παριστούν μια ολόκληρη στρατιά. Και όσο κι αν οι Αιγύπτιοι είχαν ήδη κλάψει επί εβδομήντα ημέρες μαζί με τους θρηνούντες που βρίσκονταν σε πένθος για τον θάνατο του πατρός του βασιλικού τους κυβερνήτη, του Ιωσήφ, τώρα που φθάνουν στο αλώνι του Ατάδ στα εδάφη της Χαναάν αφιερώνουν, έτι περαιτέρω, το ένα δέκατο εκείνου του χρόνου [ήτοι άλλες επτά ημέρες] για έναν μεγάλο και οδυνηρό θρήνο. Εδώ λοιπόν οι κάτοικοι της Χαναάν βλέπουν κάτι τόσο ασυνήθιστο, που αποκαλούν έκτοτε τούτο τον τόπο Πένθος Αιγύπτου. Τώρα μπορεί μεν να ισχύει ότι αυτός ο θρήνος των Αιγυπτίων συνίστατο μόνο σε εξωτερικές εκδηλώσεις και σε ένα επίσημο πένθος, όμως είναι σίγουρο πως κατά την διάρκεια αυτής της ταφής της σορού οι καρδιές των πενθούντων τέκνων που μετείχαν σε τούτο το καθήκον πρέπει να ήσαν υπεράγαν θλιμμένες. Και καθώς σε τέτοιες περιστάσεις πένθους δεν απουσιάζουν οι καλοί φίλοι που συλλυπούνται, προσέτι δε οι συνετοί άνθρωποι αναγνωρίζουν σε αυτήν την πράξη την θεία βούληση και τον αναπόφευκτο νόμο της φύσεως, και αναλογίζονται ότι δια του θανάτου ο δίκαιος απάγεται από την δυστυχία και εισέρχεται σε πλήρη μακαριότητα, έτσι δεν υπάρχει και καμμία αμφιβολία ότι οι πενθούντες θα πραγματοποίησαν το ταξίδι της επιστροφής τους έχοντας βρει καλή παρηγοριά. – Συνεπώς, η σονάτα δεν παρουσιάζει τίποτε άλλο από

1. Το συγκινημένο θυμικό των παιδών του Ισραήλ πλάι στο νεκροκρέβατο του αγαπημένου τους πατρός.
2. Την θλίψη τους για τον θάνατό του, καθώς και τις σκέψεις τους για ό,τι θα επακολουθήσει.
3. Το ταξίδι από την Αίγυπτο στην γη Χαναάν.
4. Την ταφή του Ισραήλ και τον οδυνηρό θρήνο που τελείται κατ' αυτήν.
5. Την παρηγορημένη καρδιά των επιζώντων.

**B02. Antonio Vivaldi, Οι τέσσερις εποχές, τέσσερα κοντσέρτα για βιολί από την συλλογή
Η δοκιμασία της αρμονίας και της έμπνευσης, opus 8 / αρ. 1-4 (έως το 1725)**

I. Η άνοιξη, σε Μι-μείζονα, opus 8 αρ. 1 / RV 269

Giunt'è la primavera e festosetti
la salutano gli augei con lieto canto,
e i fonti allo spirar de Zeffiretti
con dolce mormorio scronano in tanto:

Vengon coprendo l'aer di nero amanto
e lampi, e tuoni ad annuntiarla eletti
indi tacendo questi gl'augelletti
tornan di nuovo al lor canoro incanto:

E quindi sul fiorito ameno prato
al caro mormorio di fronde e piante
dorme 'l caprar col fido can à lato.

Di pastoral zampogna al suon festante
danzan' ninfe e pastor nel tetto amato
di primavera all'apparir brillante.

Έφθασε η άνοιξη και εύθυμα
την χαιρετίζουν τα πουλιά με πρόσχαρο τραγούδι,
και οι πηγές στο φύσημα των μικρών Ζέφυρων
με γλυκό μουρμουρητό κυλούν σε τόσο πλήθος.

Έρχονται καλύπτοντας την ατμόσφαιρα με μαύρο πέπλο
και αστραπές και βροντές εκλεκτές για να την αναγγείλουν,
κι έπειτα, παύοντας αυτές, τα πουλάκια
γυρνούν εκ νέου στην μελωδική τους γητεία.

Και κατόπιν στο ανθισμένο ερατεινό λιβάδι,
στο προσφιές μουρμουρητό των φύλλων και των δέντρων
κοιμάται ο αιγοβοσκός με τον πιστό σκύλο στο πλάι.

Στης ποιμενικής τσαμπούνας τον γιορτινό ήχο
χορεύουν νύμφες και βοσκοί στην αγαπημένη σκέπη
της άνοιξης κατά την λαμπρή της εμφάνιση.

II. Το καλοκαίρι, σε σολ-ελάσσονα, opus 8 αρ. 2 / RV 315

Sotto dura staggion dal sole accesa
languè l'uom, languè 'l gregge ed arde il pino,
scioglie il cucco la voce, e tasto intesa
canta la tortorella e 'l gardellino;

Zeffiro dolce spira, mà contesa
muove Borea improvviso al suo vicino;
e piange il pastorel, perche sospesa
teme fiera borasca, e 'l suo destino;

Toglie alle membra lasse il suo riposo
il timore de' lampi, e tuoni fieri
e de mosche, e mosconi il stuol furioso!

Ah che pur troppo i suoi timor son veri
tuona e fulmina il ciel e grandinoso
tronca il capo alle spiche e a' grani alteri.

Στην σκληρή εποχή υπό τον ήλιο τον καυτό
λιώνει ο άνθρωπος, λιώνει το κοπάδι και φλέγεται
το πεύκο,

λίώνει ο κούκος την φωνή του και αμέσως σε συμφωνία
τραγουδούν η τρυγόνα και η καρδερίνα·

Ζέφυρος πνέει απαλός, μα φίλερις
κινεί ο Βοριάς ο αφνίδιος στον διπλανό του·
και κλαίει το βοσκόπουλο, διότι μετέωρο
τρέμει άγριο μπουρίνι και το ριζικό του·

Από τα μέλη του τα άτονα αποσπά την ανάπαυση
ο φόβος των αστραπών και των βροντών των άγριων
και των μυγών και των οίστρων το μανιασμένο ασκέρι!

Αχ, τι δυστυχία, οι φόβοι του βγαίνουν αληθινοί,
βροντά και αστράφτει ο ουρανός και με χαλάζι
θερίζει την κεφαλή στα στάχυα και τους
αγέρωχους τους κόκκους.

III. Το φθινόπωρο, σε Φα-μείζονα, opus 8 αρ. 3 / RV 293

Celebra il vilanel con balli e canti
del felice raccolto il bel piacere
e del liquor di Bacco accesi tanti
finiscono col sonno il lor godere;

Fa ch'ogn'uno tralasci e balli e canti
l'aria che temperata dà piacere,
e la staggion ch'invita tanti e tanti
d'un dolcissimo sonno al bel godere.

I cacciator alla nov'alba à caccia
con corni, schioppi, e cani escono fuore,
fugge la belva, e seguono la traccia;

Γιορτάζει ο χωρικός με χορούς και τραγούδια
της καλής σοδειάς την ωραία ικανοποίηση,
και απ' το ποτό του Βάκχου ξαναμμένοι, πολλοί
τελειώνουν με τον ύπνο την διασκέδασή τους.

Και κάνει ώστε καθείς να αφήνει χορούς και τραγούδια
το αγέρι το ήπιο που ευχαρίστηση προσφέρει,
και η εποχή που καλεί τόσοσους και τόσοσους
σε ενός γλυκύτατου ύπνου την ωραία απόλαυση.

Οι κυνηγοί κατά την νέα αυγή εις το κυνήγι
με κόρνα, τουφέκια και σκυλιά βγαίνουνε έξω,
ξεφεύγει το αγρίμι και ακολουθούν τα ίχνη·

Già sbigottita, e lassa al gran rumore
de'schioppi e cani, ferita minaccia
languida di fuggir, mà oppressa muore.

Έντρομο ήδη και κουρασμένο από τον θόρυβο τον μέγα
των τουφεκιών και των σκυλιών, λαβωμένο ετούτο απειλεί,
νωχελικό, να δραπετεύσει, αλλά εξουθενωμένο ξεψυχά.

IV. *Ο χειμώνας*, σε φα-ελάσσονα, opus 8 αρ. 4 / RV 297

Agghiacciato tremar trà nevi algenti
al severo spirar d'orrido vento,
correr battendo i piedi ogni momento,
e per soverchio gel batter i denti;

Passar al fuoco i di quieti e contenti
mentre la pioggia fuor bagna ben cento.
Caminar sopra il ghiaccio, e à passo lento
per timor di cader girsene intenti;

Gir forte sdruzzolar, cader à terra
di nuove ir sopra 'l ghiaccio e correr forte
sin ch'il ghiaccio si rompe, e si disserra;

Sentir uscir dalle ferrate porte
Sirocco, Borea, e tutti i venti in guerra.
Quest'è 'l verno, mà tal, che gioja apporte.

Τρέμοντας παγωμένος ανάμεσα στα ψυχρά χιόνια
στο δριμύ φύσημα φρικτού ανέμου,
με σπουδή χτυπώντας τα πόδια ανά πάσα στιγμή
και από το ψύχος το υπέρμετρο χτυπώντας τα δόντια.

Περνώντας στην εστία τις ήσυχες κι ευτυχισμένες μέρες
ενώ η βροχή έξω πέφτει άφθονη.

Περπατώντας πάνω στον πάγο και με βήμα αργό,
προσηλωμένοι, από φόβο μην πέσουμε σκοντάφτοντας·

Πηγαίνοντας, γερά γλιστρώντας, πέφτοντας καταγής,
εκ νέου βαδίζοντας πάνω στον πάγο και τρέχοντας με
δύναμη
ώσπου ο πάγος σπάει και ανοίγει.

Ακούγοντας να εξέρχονται από ατσαλένιες πόρτες
ο Σιρόκος, ο Βοριάς και όλοι οι άνεμοι σε πόλεμο.
Αυτός είναι ο χειμώνας, μα τέτοιος που χαρά κομίζει.

B03. Carl Ditters von Dittersdorf, Συμφωνίες κατά τις “Μεταμορφώσεις” του Οβιδίου: αρ. 3, σε Σολ-μείζονα, “Ο Ακταίων μεταμορφωμένος σε ελάφι”, Kr. 75 (1781)· αρ. 4, σε Φα-μείζονα, “Η απελευθέρωση της Ανδρομέδας” ή “Η Ανδρομέδα σωσμένη απ’ τον Περσέα”, Kr. 76 (1781)

Βλ. τις προγραμματικές μαρτυρίες του συνθέτη για τα έργα του στο: Ιωάννης Φούλιας, *Οι συμφωνίες κατά τις οβιδιανές Μεταμορφώσεις του Carl Ditters von Dittersdorf: Συμβολή στην αποκατάσταση ενός έργου-σταθμού στην ιστορία της προγραμματικής μουσικής*, Παπαρηγορίου – Νάκας, Αθήνα 2015, σ. 559 κ.εξ.

B06. Hector Berlioz, Φανταστική συμφωνία (επεισόδιο από την ζωή ενός καλλιτέχνη), opus 14 (1830)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (1830)

Σημείωμα

Ο συνθέτης είχε ως σκοπό να αναπτύξει, εις ό,τι αυτές έχουν να κάνουν με μουσική, διάφορες καταστάσεις από την ζωή ενός καλλιτέχνη. Η πλοκή του ενόργανου δράματος, στερούμενη την αρωγή του λόγου, χρειάζεται να εκτεθεί εκ των προτέρων. Το πρόγραμμα (Σ.Σ. Η διανομή του προγράμματος αυτού στο ακροατήριο, στις συναυλίες όπου παρουσιάζεται η παρούσα συμφωνία, είναι απαραίτητη για την πλήρη κατανόηση της δραματικής πλοκής του έργου) που ακολουθεί θα πρέπει λοιπόν να εκληφθεί όπως το κείμενο που εκφέρεται σε μιαν όπερα, υπηρετώντας στην παρουσίαση των μουσικών μερών, των οποίων τον χαρακτήρα και την έκφραση διερμηνεύει.

Πρώτο μέρος: ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΣΕΙΣ – ΠΑΘΗ

Ο δημιουργός φαντάζεται ότι ένας νεαρός μουσικός, υπό την επήρεια της ηθικής αυτής νόσου που ένας διάσημος συγγραφέας [ο François-René de Chateaubriand] ονομάζει το *κόμα των παθών*, βλέπει για πρώτη φορά μία γυναίκα η οποία συγκεντρώνει όλες τις χάρες της ιδεώδους ύπαρξης που η φαντασία του ονειρεύθηκε και την ερωτεύεται παράφορα. Από μια μοναδική ιδιορρυθμία, η

αγαπημένη εικόνα δεν παρουσιάζεται ποτέ στο πνεύμα του καλλιτέχνη παρά μόνο σε συνάρτηση με μία μουσική ιδέα, στην οποία αυτός βρίσκει έναν ορισμένο χαρακτήρα, παθιασμένο αλλά κι ευγενή και ντροπαλό, σαν αυτόν που προσδίδει στο αντικείμενο του έρωτά του.

Αυτή η μελωδική αντανάκλαση μαζί με το πρότυπό της τον καταδιώκουν χωρίς σταματημό σαν μια διπλή έμμονη ιδέα [idée fixe]. Αυτή είναι η αιτία της συνεχούς εμφάνισης, σε όλα τα μέρη της συμφωνίας, της μελωδίας με την οποία ξεκινά το πρώτο Allegro. Το πέρασμα από αυτήν την κατάσταση της μελαγχολικής ονειροπόλησης, που διακόπτεται από μερικά ξεσπάσματα χαράς δίχως αφορμή, σε εκείνη [την κατάσταση] ενός παραληρηματικού πάθους, με όλες του τις παρορμήσεις της μανίας, της ζήλιας, των επιστροφών της τρυφερότητας, των δακρύων του, των θρησκευτικών του ανακουφίσεων, συνιστά το αντικείμενο του πρώτου μέρους.

Δεύτερο μέρος: ΕΝΑΣ ΧΟΡΟΣ

Ο καλλιτέχνης τοποθετείται στις πιο διαφορετικές καταστάσεις της ζωής, στο μέσον του ορμηγού ενός γλεντιού, στην γαλήνια ενατένιση των καλλονών της φύσεως· ωστόσο παντού, στην πόλη, στους αγρούς, η αγαπημένη εικόνα έρχεται να παρουσιασθεί σε αυτόν και να φέρει βάσανα στην ψυχή του.

Τρίτο μέρος: ΣΚΗΝΗ ΣΤΟΥΣ ΑΓΡΟΥΣ

Ευρισκόμενος ένα δειλινό στην εξοχή, ακούει από μακριά δύο βοσκούς να παίζουν διαλογικά έναν “σκοπό των αγελάδων” [ranz de vaches, μελωδία βοσκών στις ελβετικές Άλπεις]· αυτό το ποιμενικό ντουέτο, το τοπίο της σκηνής, το απαλό βουητό των δέντρων που ανακινούνται ελαφρά από τον άνεμο, μερικά συναισθήματα ελπίδος που προσφάτως του έγιναν αντιληπτά, όλα αυτά συνδυάζονται για να παρέχουν στην καρδιά του μίαν ασυνήθιστη γαλήνη και για να προσδώσουν στις ιδέες του μια πιο χαρούμενη χροιά. Αναστοχάζεται την απομόνωσή του· ελπίζει ότι σύντομα δεν θα είναι πια μόνος... Αν όμως εκείνη τον απατούσε;... Αυτό το μείγμα ελπίδος και φόβου, αυτές οι ιδέες περί καλοτυχίας που ταράζονται από κάποια ζοφερά προαισθήματα, διαμορφώνουν το αντικείμενο του Adagio. Στο τέλος, ο ένας από τους βοσκούς ξαναρχίζει τον “σκοπό των αγελάδων”· ο άλλος δεν αποκρίνεται πια... Μακρινό βουητό βροντής... ερημιά... σιωπή...

Τέταρτο μέρος: ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΚΡΙΩΜΑ

Έχοντας αποκτήσει την βεβαιότητα ότι ο έρωτάς του είναι παραγνωρισμένος, ο καλλιτέχνης δηλητηριάζεται με όπιο. Η δόση του ναρκωτικού, όντας πολύ ασθενής για να του αποφέρει τον θάνατο, τον βυθίζει σε έναν ύπνο που συνοδεύεται από τα πιο φρικτά οράματα. Ονειρεύεται ότι έχει σκοτώσει εκείνη που αγαπούσε, ότι έχει καταδικασθεί, έχει οδηγηθεί στο ικρίωμα και ότι παρίσταται στην ίδια του την εκτέλεση. Η πομπή προχωρά υπό τους ήχους ενός εμβατηρίου άλλοτε ζοφερού και άγριου και άλλοτε πάλι λαμπρού και πανηγυρικού, στο οποίο μια υπόκωφη βουή βαρέως βηματισμού ακολουθείται χωρίς διαμεσολάβηση από τις πιο θορυβώδεις εκρήξεις. Στο τέλος του εμβατηρίου, τα τέσσερα πρώτα μέτρα της έμμονης ιδέας επανεμφανίζονται σαν μία ύστατη ερωτική σκέψη που διακόπτεται από το μοιραίο χτύπημα.

Πέμπτο μέρος: ΟΝΕΙΡΟ ΜΙΑΣ ΝΥΧΤΑΣ ΣΥΝΑΞΗΣ ΜΑΓΙΣΣΩΝ

Βλέπει τον εαυτό του σε σύναξη μαγισσών, στο μέσον ενός αποκρουστικού πλήθους σκιών, μάγων, τεράτων κάθε είδους, που έχει συγκεντρωθεί για την κηδεία του. Θόρυβοι αλλόκοτοι, βογκητά, εκρήξεις γέλιου, μακρινές κραυγές στις οποίες άλλες κραυγές μοιάζουν να αποκρίνονται. Η μελωδία της αγαπημένης κάνει και πάλι την εμφάνισή της, αλλά έχει χάσει τον χαρακτήρα της ευγένειας και της ντροπαλότητάς της· δεν είναι πια παρά ένας ποταπός χορευτικός σκοπός, τετριμμένος και γκροτέσκος· είναι εκείνη που προσέρχεται στην σύναξη... Βρυχηθμός χαράς κατά την άφιξή της... Εκείνη μπλέκεται στο διαβολικό όργιο... Πένθιμη κωδωνοκρουσία, χονδροκομμένη παρωδία του *Dies irae* (Σ.Σ. Ύμνος που ψάλλεται στις επικήδειες τελετές της Καθολικής Εκκλησίας), *κυκλικός χορός της σύναξης των μαγισσών [ronde du sabbat]*. Το *ronde du sabbat* και το *Dies irae* αντάμα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (1855)

Σημείωμα

Το πρόγραμμα που ακολουθεί πρέπει να διανέμεται στο ακροατήριο κάθε φορά που η φανταστική συμφωνία εκτελείται *δραματικώς* και ακολουθείται, κατά συνέπειαν, από το μονόδραμα του Λέλιο, το οποίο τερματίζει και ολοκληρώνει *το επεισόδιο από την ζωή ενός καλλιτέχνη*. Εν τοιαύτη περιπτώσει, η αθέατη ορχήστρα τοποθετείται στην σκηνή ενός θεάτρου πίσω από την κατεβασμένη αυλαία.

Εάν η συμφωνία εκτελείται ξέχωρα σε μια συναυλία, αυτή η διεύθυνση δεν είναι πλέον απαραίτητη· δύναται ακόμη, εν εσχάτη ανάγκη, να απαλλαγεί κανείς από την διανομή του προγράμματος, διατηρώντας μονάχα τους τίτλους των πέντε μερών· η συμφωνία (ελπίζει ο δημιουργός) δύναται να παρέχει από μόνη της κάποιο μουσικό ενδιαφέρον, ανεξάρτητο από κάθε δραματική πρόθεση.

Πρόγραμμα της συμφωνίας

Ένας νεαρός μουσικός με νοσηρή ευαισθησία και φλογερή φαντασία δηλητηριάζεται με όπιο σε μια κρίση ερωτικής απόγνωσης. Η δόση του ναρκωτικού, όντας πολύ ασθενής για να του αποφέρει τον θάνατο, τον βυθίζει σε έναν βαρύ ύπνο που συνοδεύεται από τα πιο αλλόκοτα οράματα, κατά την διάρκεια του οποίου οι εντυπώσεις του, τα συναισθήματά του, οι αναμνήσεις του μεταφράζονται στον άρρωστο εγκέφαλό του σε μουσικές σκέψεις και εικόνες. Η αγαπημένη γυναίκα, αυτή καθαυτή, έχει γίνει γι' αυτόν μία μελωδία και κάτι σαν έμμονη ιδέα που αυτός ξανασυναντά και ακούει παντού.

Πρώτο μέρος: ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΣΕΙΣ, ΠΑΘΗ

Ανακαλεί εν πρώτοις αυτήν την αδιαθεσία της ψυχής, αυτό το κύμα των παθών, αυτές τις μελαγχολίες, αυτές τις χαρές δίχως αφορμή, που ένιωσε προτού ακόμη δει εκείνη που αγαπά· κατόπιν τον έρωτα τον ηφαιστειώδη που εκείνη αίφνης του ενέπνευσε, τις παραληρηματικές του αγωνίες, τις ζηλότυπες εξάψεις του, τις επιστροφές της τρυφερότητας, τις θρησκευτικές ανακουφίσεις.

Δεύτερο μέρος: ΕΝΑΣ ΧΟΡΟΣ

Ξαναβρίσκει την αγαπημένη σε έναν χορό, στο μέσον του ορυμαγδού ενός λαμπρού γλεντιού.

Τρίτο μέρος: ΣΚΗΝΗ ΣΤΟΥΣ ΑΓΡΟΥΣ

Ένα καλοκαιρινό δειλινό στην εξοχή, ακούει δύο βοσκούς να παίζουν διαλογικά έναν “σκοπό των αγελάδων”· αυτό το ποιμενικό ντουέττο, το τοπίο της σκηνής, το απαλό βουητό των δέντρων που ανακινούνται ελαφρά από τον άνεμο, μερικά συναισθήματα προσμονής που προσφάτως του έγιναν αντιληπτά, όλα αυτά συνδυάζονται για να παρέχουν στην καρδιά του μιαν ασυνήθιστη γαλήνη, για να προσδώσουν στις ιδέες του μια πιο χαρούμενη χροιά· αλλά εκείνη φανερόνεται εκ νέου, η καρδιά του σφίγγεται, οδυνηρά προαισθήματα τον ταράζουν, μήπως εκείνη τον απατούσε... Ο ένας από τους βοσκούς ξαναρχίζει την απλοϊκή του μελωδία, ο άλλος δεν αποκρίνεται πια. Ο ήλιος δύει... μακρινό βουητό βροντής... ερημιά... σιωπή...

Τέταρτο μέρος: ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΚΡΙΩΜΑ

Ονειρεύεται ότι έχει σκοτώσει εκείνη που αγαπούσε, ότι έχει καταδικασθεί σε θάνατο, έχει οδηγηθεί στο ικρίωμα. Η πομπή προχωρά, υπό τους ήχους ενός εμβατηρίου άλλοτε ζοφερού και άγριου και άλλοτε πάλι λαμπρού και πανηγυρικού, στο οποίο μια υπόκωφη βουή βαρέως βηματισμού ακολουθείται χωρίς διαμεσολάβηση από τις πιο θορυβώδεις εκρήξεις. Στο τέλος, η έμμονη ιδέα επανεμφανίζεται στιγμιαία σαν μία ύστατη ερωτική σκέψη που διακόπτεται από το μοιραίο χτύπημα.

Πέμπτο μέρος: ΟΝΕΙΡΟ ΜΙΑΣ ΝΥΧΤΑΣ ΣΥΝΑΞΗΣ ΜΑΓΙΣΣΩΝ

Βλέπει τον εαυτό του σε σύναξη μαγισσών, στο μέσον ενός αποκρουστικού πλήθους σκιών, μάγων, τεράτων κάθε είδους, που έχει συγκεντρωθεί για την κηδεία του. Θόρυβοι αλλόκοτοι, βογκητά, εκρήξεις γέλιου, μακρινές κραυγές στις οποίες άλλες κραυγές μοιάζουν να αποκρίνονται. Η μελωδία της αγαπημένης κάνει και πάλι την εμφάνισή της· αλλά έχει χάσει τον χαρακτήρα της ευγένειας και της ντροπαλότητάς της· δεν είναι πια παρά ένας ποταπός χορευτικός σκοπός, τετριμμένος και γκροτέσκος· είναι εκείνη που προσέρχεται στην σύναξη... Βρυχηθμός χαράς κατά την

άφιξή της... Εκείνη μπλέκεται στο διαβολικό όργιο... Πένθιμη κωδωνοκρουσία, χονδροκομμένη παρωδία του *Dies irae*. Κυκλικός χορός της σύναξης των μαγισσών [ronde du sabbat]. Το ronde du sabbat και το Dies irae αντάμα.

B07. Louis Spohr, Συμφωνία αρ. 4, σε Φα-μείζονα, “Ο αγιασμός των ήχων”, opus 86 (1832)

Προκαταρκτική υπόμνηση του συνθέτη

Για την πλήρη κατανόηση της παρούσας συμφωνίας ο ακροατής χρειάζεται, πέραν της υποδήλωσης του περιεχομένου της (η οποία πρέπει να περιλαμβάνεται τυπωμένη στο σημείωμα της συναυλίας), και αυτήν ακόμη την γνώση του ιδίου του ποιήματος, το περιεχόμενο του οποίου ο συνθέτης επεχείρησε να αποδώσει σε ήχους. Παρακαλούνται, ως εκ τούτου, οι κύριοι διευθυντές των συναυλιών να διανέμουν το ποίημα στην αίθουσα της συναυλίας ή να αναθέτουν σε κάποιον να το απαγγέλλει μεγαλοφώνως πριν από την εκτέλεση της συμφωνίας.

Einsam lagen die Gefilde
in des Lenzes Blumenpracht;
durch die schweigenden Gebilde
wandelte der Mensch in Nacht;
folgte nur dem wilden Triebe,
nicht des Herzens sanfter Spur;
keine Töne fand die Liebe,
keine Sprache die Natur.

Da wollte sich die ew'ge Güte künden,
und hauchte in des Menschen Brust den Klang!
Und ließ die Liebe eine Sprache finden,
die ihm beseligend zum Herzen drang.

Ihn grüßt die Nachtigall mit Liebestönen,
es rauscht der Wald ihm Harmonieen zu,
des Zephyrs Säusel'n füllt die Brust mit Sehnen,
des Baches Wellen flüstern ihn zur Ruh.

Da schwinget bei der Töne heil'gem Wehen
der Geist, befreit von jedem Erdenband,
sich triumphierend zu des Himmels Höhen,
und grüßt der Träume schönes Vaterland.

Heil'ge Töne, Friedensklänge
aus der unbekanntn Welt!
Zu des Lebens Lust und Strenge
seid ihr treu uns zugesellt!

Bei des Kindes ersten Schmerzen
an der treuen Mutter Brust,
dringt ihr schon zum kleinen Herzen,
und verkehrt den Schmerz in Lust.

Auf des Säuglings Wiege leise
zaubert ihr die süße Ruh;
haucht mit sanfter Liedesweise
goldne Traumgebild' ihm zu.

Έρημα κείτονταν τα λιβάδια
στου έαρος την αγλαή ανθοφορία·
ανάμεσα σε σιωπηλά μορφώματα
περιπλανιόταν ο άνθρωπος την νύχτα·
μόνο το άγριο ένστικτό του ακολουθούσε,
κι όχι της καρδιάς το απαλό αγνάρι·
κανέναν ήχο δεν έβρισκε η αγάπη,
γλώσσα η φύση καμμιά.

Τότε θέλησε η αιώνια καλοσύνη να αναγγελθεί
και εμφύσησε στο στήθος του ανθρώπου τον ήχο!
Κι άφησε την αγάπη μια γλώσσα νά 'βρει,
που μακαρίως στην καρδιά του εισχώρησε.

Με ήχους αγάπης τον χαιρετά το αηδόνι,
το δάσος μουρμουρίζει αρμονίες προς αυτόν,
τα θροϊσμάτα του Ζέφυρου γεμίζουν το στήθος
με πόθο,
του ρυακιού τα κύματα του ψιθυρίζουν προς
ανάπαυση.

Στην ιερή πνοή των ήχων πλέον αιωρείται
το πνεύμα, απελευθερωμένο από κάθε επίγειο δεσμό,
θριαμβεύοντας στου ουρανού τα ύψη,
και χαιρετά των ονείρων την όμορφη πατρίδα.

Ήχοι ιεροί, ήχοι ειρηνικοί
από τον άγνωστο κόσμο!
Στης ζωής την γλύκα και την αγάδα
πιστοί μας σύντροφοι ας είστε!

Στου παιδιού τους πρώτους πόνους
δίπλα στο στήθος της πιστής μητρός,
ήδη στην μικρή καρδιά εισχωρείτε
και τον πόνο σε χαρά μετατρέπετε.

Πάνω στου βρέφους το λίκνο σιγαλά
φέρνετε μαγικά την γλυκιά ανάπαυση·
με απαλό τραγουδιστό σκοπό εμφυσάτε
χρυσά του ονείρου πλάσματα σε αυτό.

Auch zu der Jugend fröhlichen Reigen
ladet ihr ein mit Allgewalt,
und die finsternen Sorgen schweigen,
wenn der jubelnde Tanz erschallt.
Schnell von der Stirn sind die Wolken entfliegen,
heiter wird der umdüsterte Sinn,
leicht getragen von tönenden Wogen
schwebt der beflügelte Fuß dahin.

In der Nacht verschwiegener Hülle
tönt ihr aus des Jünglings Mund,
thuet seiner Liebe Fülle
sehnd der Geliebten kund.
Heil'ge Töne, Liebesklänge,
eure Zaubermacht erweicht
des geliebten Herzens Strenge,
und des Jünglings Klage schweigt.

Aber auch wild zum Getümmel der Schlachten
rufet ihr mit der Begeist' rung Gewalt;
lehret den Jüngling das Leben verachten,
wenn die Trompete zum Kampfe erschallt.
Sorgen und Furcht und Gefahren entschwinden
hinter den siegenden Tönen zurück,
blutige Lorbeern der Stirn zu umwinden,
wendet sich vorwärts der feurige Blick.

Doch wenn ihr kühn und wild begonnen
mit Kampfesruf und Schlachtgesang,
dann winkt ihr, ist der Sieg gewonnen,
zurück mit sanftem Friedensklang.
Dann tragt ihr auf der Andacht Schwingen
das Herz zum ew'gen Gott empor,
und lehrt der Sieger frohen Chor,
dem Gott der Schlachten Dank zu bringen.

Heil'ge Töne, euer Frieden
folgt dem Müden noch hinab,
wenn er, von der Welt geschieden,
einsam niedersank ins Grab.
Seiner Lieben stummen Sehnen
flüstert ihr Erhörung zu,
gebt den Thränenlosen Thränen,
dem Geschiednen ew'ge Ruh.

Heil'ge Töne, seid ihr schöne Träume
aus dem unbekanntem Vaterland?
Seid ihr Kinder jener sel'gen Räume,
uns als Friedensboten zugesandt?
O verlaßt mich nimmer, holde Töne!
Sagt mir viel von jener schönen Welt!
Daß ich mich in eurer Heimath wähne,
nicht der Fessel denke, die mich hält!

Και στις νιότης τους εύθυμους χορούς ακόμη
καλείτε με όλη σας την ορμή,
και οι ζοφερότερες έγνοιες σιγούν,
όταν ο τερπνός χορός αντηχεί.
Γοργά από το μέτωπο έχουν τα σύννεφα παρέλθει,
ξέγνοιαστος γίνεται ο νους ο αμαυρωμένος,
ανάλαφρα αγόμενο από τα ηχούντα κύματα
αιωρείται πέρα δώθε το φτερωτό πόδι.

Στης νύχτας την εχέμυθη καλύπτρα
ηχείτε εσείς από του νεαρού το στόμα,
κάνετε του έρωτά του την πλησμονή
με λαχτάρα γνωστή στην αγαπημένη του.
Ήχοι ιεροί, ήχοι ερωτικοί,
η μαγική σας δύναμη μαλακώνει
την σκληράδα της αγαπημένης καρδιάς
και του νεαρού ο θρήνος παύει.

Αλλά και άγρια στην οχλοβοή των μαχών
ας καλείτε εσείς με του ενθουσιασμού την βία·
ας μάθετε στον νεαρό την ζωή να καταφρονεί,
όταν η τρομπέτα αντηχεί και σε αγώνα τον καλεί.
Έγνοιες και φόβος και κίνδυνοι αφανίζονται,
χάνονται πίσω από τους νικηφόρους ήχους,
για ματωμένες δάφνες που ολόγυρα στο μέτωπο
τυλίγονται
τρέπεται προς τα εμπρός το πύρινο βλέμμα.

Αν όμως σεις παράτολμα και άγρια αρχινήσατε
με κάλεσμα σε αγώνα και άσμα μάχης,
τότε σημάνετε, σαν η νίκη κερδηθεί,
αντίθετα, με πράο ήχο ειρήνης.
Έπειτα, επάνω στις φτερούγες της κατάνυξης κομίστε
την καρδιά άνω προς τον αιώνιο Θεό,
και μάθετε στον νικητών την χαρούμενη χορεία
στον Θεό των μαχών ευχαριστία να απευθύνει.

Ήχοι ιεροί, η ειρήνη σας
ακολουθεί επίσης τον αποκαμωμένο προς τα κάτω,
όταν αυτός, από τον κόσμο απελθών,
μοναχός καταβυθίζεται στον τάφο.
Στων αγαπημένων του το βουβό πάθος
ψιθυρίζετε ώστε να εισακουσθούν οι προσευχές τους,
δάκρυα φέρνετε στους αδάκρυς,
στον απελθόντα ανάπαυση αιώνια.

Ήχοι ιεροί, είστε άραγε ωραία όνειρα
από την άγνωστη πατρίδα;
Είστε παιδιά εκείνων των μακαρίων τόπων,
σε μας απεσταλμένοι ως άγγελιοι ειρήνης;
Ω, μην με εγκαταλείψετε ποτέ, ήχοι χαριτωμένοι!
Πείτε μου μύρια όσα για εκείνον τον όμορφο κόσμο!
Όστε να με φαντάζομαι στην πατρίδα σας
και να μην σκέπτομαι τα δεσμά που με κρατούν εδώ!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Πρώτο μέρος

Largo: Απλανής σιωπή της φύσεως προ της δημιουργίας του ήχου.
Allegro: Ενεργητική ζωή κατόπιν αυτής. Ήχοι της φύσεως. Η οχλοβοή των στοιχείων της.

Δεύτερο μέρος

Νανούρισμα. Χορός. Σερενάτα.

Τρίτο μέρος

Μουσική πολέμου. Ο πηγαϊμός στην μάχη. Τα συναισθήματα όσων μένουν πίσω.
Η επιστροφή των νικητών. Ευχαριστήρια προσευχή.

Τέταρτο μέρος

Επικήδεια μουσική. Παρηγοριά στα δάκρυα.

B09. Franz Liszt, *Ta preλούδια*, συμφωνικό ποίημα, S. 97 (1849-1855)

Τα preλούδια, κατά τους [Νέους] Ποιητικούς στοχασμούς του Lamartine

Είναι άραγε η ζωή μας κάτι άλλο από μια σειρά Preλουδίων σε εκείνο το άγνωστο τραγούδι στο οποίο ο θάνατος δίνει τον πρώτο και καταλυτικό τόνο; Ο έρωτας διαμορφώνει την γοητευτική αυγή της κάθε ύπαρξης· αλλά ποίου είναι γραπτό οι πρώτες ηδονές της ευτυχίας να μην διακοπούν διόλου από κάποια καταιγίδα, η θανάσιμη πνοή της οποίας διαλύει τις ωραίες του ψευδαισθήσεις και ο μοιραίος της κεραυνός κατακαίει τον βωμό του, και ποία είναι η βάνουσα πληγωμένη ψυχή που ξεφεύγοντας από μία εκ των τρικυμιών της δεν γυρεύει να ηρεμήσει τις αναμνήσεις της στην τόσο γλυκιά γαλήνη της ζωής των αγρών; Εντούτοις, ο άνθρωπος μετά βίας παραιτείται για να απολαύσει επί μακρόν την ευεργετική θαλπωρή που εν πρώτοις τον γοήτευσε στην αγκάλη της φύσεως, και μόλις «η τρομπέτα έχει σημάνει συναγερμό» τούτος σπεύδει στο επικίνδυνο πόστο, όποιος κι αν είναι ο πόλεμος που τον καλεί στις τάξεις του, προκειμένου να ανακτήσει στην μάχη την πλήρη συνείδηση του εαυτού του και την παντελή κυριότητα των δυνάμεών του.

B10. Franz Liszt, *Ta ιδανικά*, συμφωνικό ποίημα, S. 106 (1856-1857)

So willst du treulos von mir scheiden
mit deinen holden Phantasien,
mit deinen Schmerzen, deinen Freuden,
mit allen unerbittlich fliehn?
Kann nichts dich, Fliehende, verweilen,
o meines Lebens goldne Zeit?
Vergebens! deine Wellen eilen
hinab ins Meer der Ewigkeit.
Erloschen sind die heitern Sonnen,
die meiner Jugend Pfad erhellt;
die Ideale sind zerronnen,
die einst das trunkne Herz geschwellt. [...]

[Aufschwung]

Es dehnte mit allmächt'gem Streben
die enge Brust ein kreisend All,
herauszutreten in das Leben,
in Tat und Wort, in Bild und Schall. [...]
Wie aus des Berges stillen Quellen
ein Strom die Urne langsam füllt,
und jetzt mit königlichen Wellen
die hohen Ufer überschwillt.

Θέλεις λοιπόν άπιστα να με αποχωρισθείς
με τις χαριτωμένες φαντασίες σου,
με τους πόνους σου, με τις χαρές σου,
με όλα αδυσώπητα να φύγεις;
Τίποτε δεν μπορεί, εσέ που φεύγεις, να σε σταματήσει,
ω εσύ, χρυσή εποχή του βίου μου;
Μάταια! Τα κύματά σου βιαστικά
κυλούν προς την θάλασσα της αιωνιότητας.
Σβησμένοι είναι οι ξέγνοιαστοι ήλιοι
που φώτιζαν της νιότης μου το μονοπάτι·
εξανεμίσθησαν τα ιδανικά
που άλλοτε φούσκωναν την μεθυσμένη καρδιά. [...]

[Διέγερση]

Διάνοιξε με παντοδύναμες προσπάθειες
το στήθος το στενό ένα σύμπαν ολόγυρά του,
για να εξέλθει στην ζωή,
σε πράξεις και λόγια, σε εικόνες και ήχους. [...]
Όπως απ' του βουνού τις σιγανές πηγές
ένα ρέμα την κοίτη αργά γεμίζει,
και τώρα με κύματα επιβλητικά
την υψηλή την όχθη πλημμυρίζει·

Es werfen Steine, Felsenlasten
und Wälder sich in seine Bahn,
er aber stürzt mit stolzen Masten
sich rauschend in den Ozean:
So sprang, von kühnem Mut beflügelt,
[beglückt in seines Traumes Wahn],
von keiner Sorge noch gezügelt,
der Jüngling in des Lebens [Bahn].
Bis an des Äthers bleichste Sterne
erhob ihn der Entwürfe Flug;
nichts war so hoch und nichts so ferne
wohin ihr Flügel ihn nicht trug.

Da lebte mir der Baum, die Rose,
mir sang der Quellen Silberfall,
es fühlte selbst das Seelenlose
von meines Lebens Wiederhall.

Wie einst mit flehendem Verlangen
{Pygmalion den Stein} umschloß,
bis in des Marmors kalte Wangen
Empfindung glühend sich ergoß:
So schlang [ich mich mit Liebesarmen
um die Natur, mit Jugendlust,
bis sie zu atmen, zu erwärmen
begann an meiner Dichterbrust].

Wie tanzte vor des Lebens Wagen
die luftige Begleitung her:
die Liebe mit dem süßen Lohne,
das Glück mit seinem goldnen Kranz,
der Ruhm mit seiner Sternenkronen,
die Wahrheit in der Sonne Glanz!

[Enttäuschung]

Doch, ach! schon auf des Weges Mitte
verloren die Begleiter sich;
sie wandten treulos ihre Schritte,
und einer nach dem andern wich. [...]
Und immer stiller ward's und immer
verlabner auf dem rauhen Steg. [...]

Von all dem rauschenden Geleite
wer harrte liebend bei mir aus?
Wer steht mir tröstend noch zur Seite
und folgt mir bis zum finstern Haus?

Du, die du alle Wunden heilest,
der Freundschaft leise, zarte Hand,
des Lebens Bürden liebend teilest,
du, die ich frühe suchst' und fand!

[Beschäftigung]

Und du, die gern sich mit ihr gattet,
wie sie der Seele Sturm beschwört,

λίθοι, βράχοι ασήκωτοι
και δάση ρίχνονται στο διάβα του,
όμως αυτό με αγέρωχα κατάρτια
ξεχύνεται βουίζοντας στον ωκεανό:
έτσι ξεπήδησε, από παράτολμο θάρρος εμψυχωμένος,
[ευτυχισμένος στου ονείρου του την αυταπάτη],
από καμμία έγνοια ακόμη χαλιναγωγημένος,
ο νιος στου βίου [τον δρόμο].
Ίσαμε του αιθέρα τα αμυδρότατα άστρα
τον ανύψωσε των σχεδίων του η πτήση·
τίποτε δεν ήταν τόσο ψηλά και τίποτε τόσο μακριά
όπου τα φτερά τους να μην τον μετέφεραν.

Ζούσε τότε μέσα μου το δέντρο, και το ρόδο,
των πηγών ο ασημένιος καταρράκτης μου τραγουδούσε,
συναισθανόταν και το άψυχο
απ' της ζωής μου το αντιλάλημα.

Όπως κάποτε με παρακλητική λαχτάρα
ο Πυγμαλίων τον λίθο περιέβαλε,
ώσπου στου μαρμάρου τα ψυχρά τα μάγουλα
αισθήσεις φλογερές χυθήκαν,
έτσι [κι εγώ τυλίχθηκα με αγάπης χέρια
γύρω από την φύση, με νεανική ευθυμία,
ώσπου αυτή να ανασαίνει, να θερμαίνεται
άρχισε στο ποιητικό μου στήθος].

Πώς χόρευε μπρος στις ζωής το άρμα
η ανάλαφρη η συνοδεία μέχρι τούδε:
η αγάπη με την γλυκιά ανταμοιβή,
η ευτυχία με τον χρυσό της στέφανο,
η δόξα με το αστραφτερό της στέμμα,
η αλήθεια στου ηλίου την λάμψη!

[Απογοήτευση]

Όμως, αλί, ήδη στου δρόμου απάνω τα μισά
χαθήκανε οι συνοδοί·
γι' αλλού έστρεψαν άπιστα τα βήματά τους
και ο ένας μετά τον άλλον [μ'] εγκατέλειψαν. [...]
Κι ολοένα μεγαλύτερη σιωπή απλωνόταν και
ερημιά επάνω στο τραχύ σοκάκι. [...]

Απ' όλη την θορυβώδη συνοδεία
ποιός κοντά μου εγκαρτερούσε με αγάπη;
Ποιός στέκει ακόμη παρηγορητικά στο πλάι μου
και με ακολουθεί μέχρι τον ζοφερό οίκο;

Εσύ, ω εσύ, που όλες τις πληγές θεράπευσες,
της φιλίας ελαφρύ, τρυφερό χέρι,
της ζωής τα βάρη με αγάπη τα μοιράστηκες,
εσύ, που ενωρίς εγώ αναζήτησα και βρήκα!

[Ενασχόληση]

Κι εσύ, που ασμένως με εκείνη σμίγει,
καθώς την θύελλα της ψυχής ξορκίζει,

Beschäftigung, die nie ermattet,
die langsam schafft, doch nie zerstört,
die zu dem Bau der Ewigkeiten
zwar Sandkorn nur für Sandkorn reicht,
doch von der großen Schuld der Zeiten
Minuten, Tage, Jahre streicht.

η ενασχόληση, που ουδέποτε εξαντλείται,
που αργά δημιουργεί, αλλ' ουδέποτε καταστρέφει,
που στην πλάση των αιωνιοτήτων
μονάχα κόκκο προς κόκκο άμμου μεν αθροίζει,
αλλά από το μέγα χρέος των αιώνων
λεπτά, ημέρες, χρόνια σβήνει.

Friedrich Schiller (1759-1805), *Die Ideale* (1796)

[με ορισμένες περικοπές, αντιμεταθέσεις και αλλαγές του ποιητικού κειμένου από μέρους του Liszt]

[Apotheose]

*Das Festhalten und dabei die unaufhaltsame
Betätigung des Ideals ist unsers Lebens
höchster Zweck. In diesem Sinne erlaubte ich
mir das Schiller'sche Gedicht zu ergänzen
durch die jubelnd bekräftigende Wiederauf-
nahme der im ersten Satz vorausgegangenen
Motive als Schluß-Apotheose.*

[Αποθέωση]

*Η τήρηση και συνάμα η ακατάπαυστη εφαρμογή του
ιδεώδους συνιστά τον ύψιστο σκοπό του βίου μας. Υπ'
αυτήν την έννοια, ας μου επιτραπεί να συμπληρώσω το
ποίημα του Schiller δια της θριαμβευτικά επικυρωτικής
επανεισαγωγής των μοτίβων που προηγήθηκαν στο
πρώτο μέρος ως καταληκτικής αποθέωσης.*

Franz Liszt

B11. Joachim Raff, Συμφωνία αρ. 5, σε Μι-μείζονα, “Lenore”, opus 177 (1872)

Lenore fuhr um's Morgenroth
empor aus schweren Träumen:
“Bist untreu, Wilhelm, oder tot?
Wie lange willst du säumen?” –
Er war mit König Friedrich's Macht
gezogen in die Prager Schlacht,
und hatte nicht geschrieben,
ob er gesund geblieben.

Der König und die Kaiserinn,
des langen Haders müde,
erweichten ihren harten Sinn,
und machten endlich Friede;
und jedes Heer, mit Sing und Sang,
mit Paukenschlag und Kling und Klang,
geschmückt mit grünen Reiser'n,
zog heim zu seinen Häusern.

Und überall all überall,
auf Wegen und auf Stegen,
zog Alt und Jung dem Jubelschall
der Kommenden entgegen.
Gottlob! rief Kind und Gattinn laut,
Willkommen! manche frohe Braut.
Ach! aber für Lenore'n
war Gruß und Kuß verloren.

Sie frug den Zug wohl auf und ab,
und frug nach allen Namen;
doch keiner war, der Kundschaft gab,
von Allen, so da kamen.
Als nun das Heer vorüber war,
zerraupte sie ihr Rabenhaar,
und warf sich hin zur Erde,
mit wüthiger Geberde.

Η Ελεονόρα πετάχθηκε κατά το χάραμα
όρθια από βαριά όνειρα:
«Άπιστος είσαι, Γουλιέλμε, ή νεκρός;
Για πόσο ακόμα θα βραδύνεις;» –
Είχε με του βασιλιά Φρειδερίκου τις δυνάμεις
τραβήξει τούτος για την μάχη της Πράγας,
και δεν [της] είχε γράψει
αν υγιής παρέμενε.

Ο βασιλιάς και η αυτοκράτειρα,
απ' την μακρά φιλονικία κουρασμένοι,
μαλάκωσαν το φρόνημά τους το άτεγκτο
κι έκαναν επιτέλους ειρήνη·
και κάθε στράτευμα, με τραγούδια και χαρές,
με τυμπανοκρουσίες και ήχους από σήμαντρα,
στολισμένο με πράσινα κλωνάρια,
κίνησε πίσω για τα σπίτια του.

Και παντού, απανταχού
σε δρόμους και σοκάκια,
γέροι και νιοι αλαλαγμό χαράς εβγάζαν
στων ερχομένων το αντίκρισμα.
«Δόξα τω Θεώ!», παιδί και σύζυγος ξεφώνιζαν,
«Καλωσόρισες!», κάποια ευτυχισμένη νύφη.
Αλίμονο όμως, για την Ελεονόρα
χαιρετισμός και φιλί ήσαν χαμένα.

Έψαχνε πάνω-κάτω την πομπή παντού
και όλων τα ονόματα ρωτούσε·
όμως κανείς δεν ήταν να την πληροφορήσει,
απ' όλους εκεί, κι έτσι αυτοί παρήλθαν.
Και σαν λοιπόν το στράτευμα επέρασε,
την κόμη της αναμάλλιασε, την μαύρη σαν κοράκου,
και καταγής ερίχτηκε
με μορφασμό λυσσώδη.

Die Mutter lief wohl hin zu ihr: –
“Ach, daß sich Gott erbarme!
Du trautes Kind, was ist mit dir?” –
Und schloß sie in die Arme.
“O Mutter, Mutter! hin ist hin!
Nun fahre Welt und Alles hin!
Bei Gott ist kein Erbarmen.
O weh, o weh mir Armen!” –
“Hilf Gott, hilf! Sieh uns gnädig an!
Kind, bet’ ein Vaterunser!
Was Gott thut, das ist wohl gethan.
Gott, Gott erbarmt sich unser!” –
“O Mutter, Mutter! Eitler Wahn!
Gott hat an mir nicht wohl gethan!
Was half, was half mein Beten?
Nun ist’s nicht mehr vonnöthen.” –

“Hilf Gott, hilf! wer den Vater kennt,
der weiß, er hilft den Kindern.
Das hochgelobte Sakrament
Wird deinen Jammer lindern.” –
“O Mutter, Mutter! was mich brennt,
das lindert mir kein Sakrament!
Kein Sakrament mag Leben
den Todten wiedergeben.”

“Hör’, Kind! wie, wenn der falsche Mann,
im fernen Ungerlande,
sich seines Glaubens abgethan,
zum neuen Ehebande?
Laß fahren, Kind, sein Herz dahin!
Er hat es nimmermehr Gewinn!
Wann Seel’ und Leib sich trennen,
wird ihn sein Meineid brennen.” –

“O Mutter, Mutter! Hin ist hin!
Verloren ist verloren!
Der Tod, der Tod ist mein Gewinn!
O wär ich nie geboren!
Lisch aus, mein Licht, auf ewig aus!
Stirb hin, stirb hin in Nacht und Graus!
Bei Gott ist kein Erbarmen.
O weh, o weh mir Armen!” –

“Hilf Gott, hilf! Geh’ nicht in’s Gericht
mit deinem armen Kinde!
Sie weiß nicht, was die Zunge spricht.
Behalt’ ihr nicht die Sünde!
Ach, Kind, vergiß dein irdisch Leid,
und denk’ an Gott und Seligkeit!
So wird doch deiner Seelen
der Bräutigam nicht fehlen.” –

“O Mutter! Was ist Seligkeit?
O Mutter! Was ist Hölle?
Bei ihm, bei ihm ist Seligkeit,
und ohne Wilhelm Hölle! –

Η μάνα έτρεξε ευθύς εκεί σε δαύτην: –
«Αχ, να μας σπλαχνισθεί ο Θεός!
Παιδί μου ακριβό, τί σου συμβαίνει;» –
Και την έκλεισε στην αγκαλιά της.
«Ω, μάνα, μάνα μου! Πάει, όλα χαθήκαν!
Τώρα έχε γεια κόσμε κι όλα!
Δεν υπάρχει οίκτος στον Θεό.
Αλίμονο, αλίμονο σε μένα την φτωχή!» –
«Θεέ μου, βόηθα! Στρέψε ελεήμων το βλέμμα σου
σε μας!

Παιδί μου, πες το Πάτερ ημών!
Ό,τι ο Θεός πράττει, είναι καλώς ποιημένο.
Θεέ μου, Θεέ μου, σπλαχνίσου μας!» –
«Ω μάνα, μάνα μου! Μάταια ψευδαίσθηση!
Ο Θεός δεν ενήργησε καλώς δι’ εμέ!
Ποιό το όφελος, σε τί βοήθησαν οι προσευχές μου;
Τώρα δεν μου είναι πια απαραίτητες». –

«Θεέ μου, βόηθα! Όποιος τον Πατέρα γνωρίζει,
ξέρει ότι αυτός βοηθά τα τέκνα [του].
Το υπερένδοξο μυστήριο
θε να καταπραΰνει τον οδυρμό σου». –
«Ω μάνα, μάνα μου! Αυτό που με καίει
κανένα μυστήριο δεν θα μου τοπραΰνει!
Κανένα μυστήριο δεν δύναται ζωή
στον νεκρό να ξαναδώσει».

«Άκου, παιδί μου! Κι αν ο ψεύτης άνδρας,
στην μακρινή χώρα των Ούγγρων,
την πίστη του απαρνήθηκε,
νέο δεσμό γαμήλιο κάνοντας;
Παράτα την, παιδί μου, την καρδιά του εκεί!
Ουδέποτε πια αυτή θε νά ’χει κέρδος!
Όταν ψυχή και σώμα αποχωρισθούν,
θε να την κάψει η επιορκία του». –

«Ω, μάνα, μάνα μου! Πάει, όλα χαθήκαν!
Το απολωλός εχάθη!
Ο θάνατος, ο θάνατος είναι το κέρδος μου!
Ω, που να μην είχα ποτέ μου γεννηθεί!
Σβήσε, φως μου, αιώνια σβήσε!
Πέθανε, πέθανε στην νύχτα και τον ζόφο!
Δεν υπάρχει οίκτος στον Θεό.
Αλίμονο, αλίμονο σε μένα την φτωχή!» –

«Θεέ μου, βόηθα! Μην καταδικάσεις
ετούτο το φτωχό σου τέκνο!
Δεν ξέρει τί λέει η γλώσσα της.
Μην συγκρατήσεις το αμάρτημα στην μνήμη σου!
Αχ, παιδί μου, ξέχνα την επίγεια δυστυχία σου
και αναλόγισου τον Θεό και την μακαριότητα!
Διότι έτσι στην ψυχή σου
δεν θε να λείπει ο Νυμφίος». –

«Ω, μάνα! Τί είναι μακαριότητα;
Ω, μάνα! Κόλαση τί είναι;
Κοντά του, κοντά του νά ’μαι είναι μακαριότητα,
και δίχως τον Γουλιέλμο κόλαση είναι! –

Lisch aus, mein Licht, auf ewig aus!
Stirb hin, stirb hin in Nacht und Graus!
Ohn' ihn mag ich auf Erden,
mag dort nicht selig werden." --

So wüthete Verzweifelung
ihr in Gehirn und Adern.
Sie fuhr mit Gottes Vorsehung
vermessen fort zu hadern;
Zerschlug den Busen, und zerrang
die Hand, bis Sonnenuntergang,
bis auf am Himmelsbogen
die goldnen Sterne zogen.

Und außen, horch! ging's trap trap trap,
als wie von Rosseshufen;
Und klirrend stieg ein Reiter ab,
an des Geländers Stufen;
Und horch! und horch! den Pfortenring
ganz lose, leise, klinglingling!
Dann kamen durch die Pforte
vernehmlich diese Worte:

"Holla, Holla! Thu' auf, mein Kind!
Schläfst, Liebchen, oder wachst du?
Wie bist noch gegen mich gesinnt?
Und weinst oder lachst du?" --
"Ach, Wilhelm, du?.. So spät bei Nacht?..
Geweinet hab ich und gewacht;
Ach, großes Leid erlitten!
Wo kommst du her geritten?" --

"Wir satteln nur um Mitternacht.
Weit ritt ich her von Böhmen.
Ich habe spät mich aufgemacht,
und will dich mit mir nehmen." --
"Ach, Wilhelm, erst herein geschwind'!
Den Hagedorn durchsaust der Wind,
herein, in meinen Armen,
Herzliebster, zu erwarmen!" --

"Laß sausen durch den Hagedorn,
laß sausen, Kind, laß sausen!
Der Rappe scharrt; es klirrt der Sporn.
Ich darf allhier nicht hausen.
Komm, schürze, spring' und schwinde dich
auf meinen Rappen hinter mich!
Muß heut noch hundert Meilen
mit dir in's Brautbett eilen." --

"Ach! wolltest hundert Meilen noch
mich heut in's Brautbett tragen?
Und horch! es brummt die Glocke noch,
die elf schon angeschlagen." --
"Sieh hin, sieh her! der Mond scheint hell.
Wir und die Todten reiten schnell.
Ich bringe dich, zur Wette,
noch heut in's Hochzeitbett."

Σβήσε, φως μου, αιώνια σβήσε!
Πέθανε, πέθανε στην νύχτα και τον ζόφο!
Δίχως αυτόν στην γη δεν δύναμαι,
δεν δύναμαι αυτού μακάρια νά 'μαι». --

Έτσι μαινόταν η απόγνωση
μες στο μυαλό και μες στις φλέβες της.
Συνέχιζε αυτή με του Θεού το θέλημα
με αναίδεια να ερίζει·
τα στήθη της συνέτριβε, τα χέρια της
συνέστρεφε, μέχρι του ηλίου την δύση,
ώσπου επάνω στην αψίδα του ουρανού
τα άστρα τα χρυσά εβγήκαν.

Κι έξω, άκου!, κάτι ερχόταν, κλαπ, κλαπ, κλαπ,
ωσαν από οπλές αλόγου·
και με κλαγγή μεταλλική ένας καβαλάρης κατέβαινε
του κιγκλιδώματος τα σκαλοπάτια·
κι αγροίκα!, αγροίκα της θύρας τον δακτύλιο
πώς υπόκωφα ηχεί, σιγανά, κλινγκ, κλινγκ, κλινγκ!
Έπειτα από την θύρα διήλθαν
ευκρινή τα λόγια ετούτα:

«Ει, έχε γεια! Άνοιξε, παιδί μου!
Κοιμάσαι, αγάπη μου μικρή, ή ξαγρυπνάς;
Σάμπως σε μένα ακόμη τρέχει ο λογισμός σου;
Κι άραγε κλαίγεις ή γελάς;» --
«Αχ, Γουλιέλμε, εσύ; Τόσο αργά μέσα στην νύχτα;
Έκλαιγα εγώ και ξαγρυπνούσα·
αχ, μεγάλη στενοχώρια εδοκίμασα!
Από πού έρχεσαι εδώ ιππεύοντας;» --

«Τα άλογα σελώσαμε κατά το μεσονύχτι.
Επί μακρόν καβάλα ερχόμουν κατά 'δω από την
Βοημία.

Αργά εγώ ξεκίνησα
και μαζί μου θε να σε πάρω». --
«Αχ, Γουλιέλμε, μπες μέσα πρώτα γρήγορα!
Μέσα απ' τον λευκάκανθο σφυρίζει ο άνεμος,
μέσα μπες, στην αγκαλιά μου,
εκλεκτέ της καρδιάς μου, για να σε ζεστάνω!» --
«Άσ' τονε να σφυρίζει μέσα απ' τον λευκάκανθο,
άσ' τον, παιδί μου, άσ' τονε να σφυρίζει!
Ο μαύρος μου ξύνει το έδαφος· το σπιρούνι τρίζει.
Πουθενά εδώ δεν δύναμαι να μείνω.
Έλα, το φόρεμα ανασήκωσε, πήδα κι επιβιάσου
στον μαύρο μου απάνω, οπίσω μου!
Σήμερα πρέπει άλλα εκατό μίλια
γοργά μαζί σου να διαβώ ως το νυφικό κρεβάτι». --

«Αχ, κι άλλα εκατό μίλια θά 'θελες
για να με φέρεις σήμερα στο νυφικό κρεβάτι;
Κι αγροίκα! Βουίζει ακόμα η καμπάνα,
την ενδεκάτη ώρα ήδη έχει σημάνει». --
«Εκεί δεξ, κι εδώ! Φέγγει η σελήνη λαγαρή.
Εμείς κι οι νεκροί γοργά ιππεύουμε.
Μέσα σ' αυτήν την άμιλλα, θε να σε πάω
σήμερα κιόλας στου γάμου το κρεβάτι».

“Sag’ an, wo ist dein Kämmerlein?
Wo? Wie dein Hochzeitbettchen?” –
“Weit, weit von hier!.. Still, kühl und klein!..
Sechs Bretter und zwei Brettchen!” –
“Hat’s Raum für mich?” – “Für dich und mich!
Komm, schürze, spring’ und schwinge dich!
Die Hochzeitgäste hoffen;
Die Kammer steht uns offen.” –

Schön Liebchen schürzte, sprang und schwang
sich auf das Roß behende;
Wohl um den trauten Reiter schlang
sie ihre Lilienhände;
Und hurre hurre, hop hop hop!
Ging’s fort in sausendem Galopp,
daß Roß und Reiter schnoben,
und Kies und Funken stoben.

Zur rechten und zur linken Hand,
vorbei vor ihren Blicken,
wie flogen Anger, Heid’ und Land!
Wie donnerten die Brücken! –
“Graut Liebchen auch?.. Der Mond scheint hell!
Hurrah! die Todten reiten schnell!
Graut Liebchen auch vor Todten?” –
“Ach nein!.. Doch laß die Todten!” –

Was klang dort für Gesang und Klang?
Was flatterten die Raben?..
Horch Glockenklang! horch Todtensang:
“Laßt uns den Leib begraben!”
Und näher zog ein Leichenzug,
der Sarg und Todtenbahre trug.
Das Lied war zu vergleichen
dem Unkenruf in Teichen.

“Nach Mitternacht begrabt den Leib,
mit Klang und Sang und Klage!
Jetzt führ’ ich heim mein junges Weib.
Mit, mit zum Brautgelage!
Komm, Küster, hier! Komm mit dem Chor,
und gurgle mir das Brautlied vor!
Komm, Pfaff, und sprich den Segen,
eh’ wir zu Bett uns legen!” –

Still Klang und Sang. ... Die Bahre schwand. ...
Gehorsam seinem Rufen,
kam’s, hurre hurre! nachgerannt,
hart hinter’s Rappen Hufen.
Und immer weiter, hop hop hop!
Ging’s fort in sausendem Galopp,
daß Roß und Reiter schnoben,
und Kies und Funken stoben.

Wie flogen rechts, wie flogen links,
Gebirge, Bäum’ und Hecken!
Wie flogen links, und rechts, und links
die Dörfer, Städt’ und Flecken! –

«Για πες μου, πού είναι η καμαρούλα σου;
Πού; Πώς είν’ του γάμου σου η μικρή κλίνη;» –
«Μακριά, πολύ μακριά από εδώ!.. Σιωπηλή, ψυχρή
και μικρή!..

Έξι σανίδες και δύο σανιδάκια!» –
«Έχει χώρο για μένα;» – «Για σένα και για μένα!
Έλα, το φόρεμα ανασήκωσε, πήδα κι επιβιάσου!
Του γάμου οι καλεσμένοι [μάς] προσμένουν·
η κάμαρη στέκει ανοικτή για μας». –

Η όμορφη αγαπητικά το φόρεμα ανασήκωσε, πήδησε
και σβέλτα στο άτι επιβιάστηκε·
καλά γύρω από τον καβαλάρη τον έμπιστο ετύλιξε
αυτή τα χέρια της, που ήσαν λευκά σαν κρίνα:
κι εμπρός, εμπρός, κι όπα, όπα, ωπ!,
επροχωρούσαν σε ορμητικό γκαλόπ,
όπου άλογο και ιππέας ρουθουνίζαν,
και χαλίκια και αγνάρια διασκορπίζαν.

Στο χέρι το δεξί τους και στ’ αριστερό,
μπροστά στα βλέμματά τους,
λιβάδια, κάμποι και εδάφη γοργά πώς ξεμακραίναν!
Πώς οι γέφυρες βροντούσαν! –
«Φοβάται δα η αγάπη μου η μικρή;... Φέγγει η
σελήνη λαγαρή!

Αέρα! Γοργά οι νεκροί ιππεύουν!
Φοβάται δα τους νεκρούς η αγάπη μου η μικρή;» –
«Αχ, όχι!.. Άσε όμως τους νεκρούς!» –

Τί είδους άσμα και αγός εκεί ακουγόταν;
Τί φτερουγίζαν τα κοράκια;...
Άκου ήχο καμπάνας! Άκου νεκρώσιμο άσμα:
«Το σώμα ας ενταφιάσουμε!»

Και μια νεκρική πομπή πλησίασε,
που φέρετρα και νεκρόκασες βαστούσε.
Το άσμα αυτό να συγκριθεί μπορούσε
με την φωνή των φρύνων στις λιμνούλες.

«Μετά από τα μεσάνυχτα το σώμα ενταφιάστε,
με ήχο οργάνων και τραγούδισμα και θρήνο!
Τώρα στο σπίτι οδηγώ την νεαρή μου την γυναίκα.
Μαζί, μαζί μας ελάτε στην γαμήλια ευαχία!
Εδώ, νεωκόρε, κόπιασε! Έλα μαζί με τον χορό
και λαρυγγίστε μου το άσμα το νυφιάτικο!
Έλα, τραγόπαπα, και δώσ’ την ευλογία,
προτού στο κρεβάτι εμείς ξαπλώσουμε!» –

Όργανα και φωνές σιγούν... Εχάθηκαν οι κάσες...
Υπάκουα στο κάλεσμά του,
εμπρός, εμπρός!, ξώμειναν αυτά, ξαμολημένα,
πίσω απ’ τις βαριές του μαύρου οπλές.
Κι όλο πιο πέρα, όπα, όπα, ωπ!,
επροχωρούσαν σε ορμητικό γκαλόπ,
όπου άλογο και ιππέας ρουθουνίζαν,
και χαλίκια και αγνάρια διασκορπίζαν.

Πώς ξεμακραίνανε γοργά, στα δεξιά, στ’ αριστερά,
βουνά, δέντρα και ακανθώδεις θάμνοι!
Πώς ξεμακραίνανε γοργά, αριστερά, δεξιά, ζερβά,
χωριά, πόλεις και τόποι! –

“Graut Liebchen auch?.. Der Mond scheint hell!
Hurrah! die Todten reiten schnell!
Graut Liebchen auch vor Todten?” –
“Ach! Laß sie ruhn, die Todten!” –

Sieh da! sieh da! Am Hochgericht
tanzt’ um des Rades Spindel,
halb sichtbarlich bei Mondenlicht,
ein luftiges Gesindel. –
“Sasa! Gesindel, hier! Komm hier!
Gesindel, komm und folge mir!
Tanz’ uns den Hochzeitreigen,
wann wir zu Bette steigen!” –

Und das Gesindel husch husch husch!
Kam hinten nachgeprasselt,
wie Wirbelwind am Haselbusch
durch dürre Blätter rasselt.
Und weiter, weiter, hop hop hop!
Ging’s fort in sausendem Galopp,
daß Roß und Reiter schnoben,
und Kies und Funken stoben.

Wie flog, was rund der Mond beschien,
wie flog es in die Ferne!
Wie flogen oben über hin
der Himmel und die Sterne! –
“Graut Liebchen auch?.. Der Mond scheint hell!
Hurrah! die Todten reiten schnell!
Graut Liebchen auch vor Todten?” –
“O weh! Laß ruhn die Todten!” – –

“Rapp’! Rapp’! Mich dünkt der Hahn schon ruft...
Bald wird der Sand verrinnen...
Rapp’! Rapp’! Ich wittre Morgenluft...
Rapp’! Tummle dich von hinnen! –
Vollbracht, vollbracht ist unser Lauf!
Das Hochzeitbette thut sich auf!
Die Todten reiten schnelle!
Wir sind, wir sind zur Stelle.” – –

Rasch auf ein eisern Gitternthor
ging’s mit verhängtem Zügel.
Mit schwanker Gert’ ein Schlag davor
zersprengte Schloß und Riegel.
Die Flügel flogen klirrend auf,
und über Gräber ging der Lauf.
Es blinkten Leichensteine
rund um im Mondenscheine.

Ha sieh! Ha sieh! im Augenblick,
huhu! ein gräßlich Wunder!
Des Reiters Koller, Stück für Stück,
fiel ab, wie mürber Zunder.
Zum Schädel, ohne Zopf und Schopf,
zum nackten Schädel ward sein Kopf;

«Φοβάται δα η αγάπη μου η μικρή;... Φέγγει η
σελήνη λαγαρή!

Αέρα! Γοργά οι νεκροί ιππεύουν!
Φοβάται δα τους νεκρούς η αγάπη μου η μικρή;» –
«Αχ! Άσ’ τους να αναπαύονται, τους νεκρούς!» –

Για δεξ εδώ! Για δεξ εδώ! Επάνω σε ικρίωμα
χόρευε γύρω απ’ του τροχού την άτρακτο,
ημι-ορατός στο σεληνόφως,
ένας ανάερος συρφετός. –
«Ε, εσύ! Συρφετέ, εδώ! Κόπιασε εδώ!
Συρφετέ, έλα κι ακολούθησέ με!
Στου γάμου χόρεψέ μας τον κυκλικό χορό,
όταν εμείς στο κρεβάτι ανεβούμε!» –

Κι ο συρφετός, άιντε, άιντε, άιντε!,
ήλθε ξωπίσω κουρταλώντας,
ωσάν ανεμοστρόβιλος στης λεπτοκαρυάς τον θάμνο
μέσα απ’ τα ξερά τα φύλλα κροταλίζει.
Κι όλο πιο πέρα και πιο πέρα, ώπα, ώπα, ωπ!,
επροχωρούσαν σε ορμητικό γκαλόπ,
όπου άλογο και ιππέας ρουθουνίζαν,
και χαλίκια και αχνάρια διασκορπίζαν.

Πώς ξεμακραίνανε όσα ολόγυρα η σελήνη φέγγιζε,
πώς ξεμακραίνανε γοργά όλα αλάργα!
Πώς ξεμακραίνανε απάνω εκεί ψηλά
ο ουρανός και τ’ άστρα! –

«Φοβάται δα η αγάπη μου η μικρή;... Φέγγει η
σελήνη λαγαρή!

Αέρα! Γοργά οι νεκροί ιππεύουν!
Φοβάται δα τους νεκρούς η αγάπη μου η μικρή;» –
«Ω, αλίμονο! Άσ’ τους νεκρούς να αναπαύονται!» –

«Μαύρε μου! Μαύρε! Μου φαίνεται πως λάλησε
ήδη ο πετεινός...»

Σύντομα η άμμος [της κλεψύδρας] θα σωθεί...
Μαύρε μου! Μαύρε! Πρωινή αύρα οσφραίνομαι...
Μαύρε μου! Βιάσου να φύγουμε από εδώ! –
Τέλεψε πια, ολοκληρώθηκε η διαδρομή μας!
Το γαμήλιο λίκνο [μας] ανοίγει!
Γοργά οι νεκροί ιππεύουν!
Φθάσαμε, είμαστε πια στον τόπο μας». –

Γοργά σε μια σιδερένια καγκελόπορτα
έφθασαν με χαλαρωμένα τα ηνία.
Με εύκαμπτης βέργας χτύπημα επ’ αυτής
εδιαλυθήκαν κλειδαριά και σύρτης.
Τα φύλλα [της πόρτας] ευθύς ανοίξαν τρίζοντας,
κι αυτοί πάνω από τάφους πορευτήκαν.
Άστραφταν οι ταφόπλακες
ολόγυρα εκεί στο σεληνόφως.

Χα, δεξ! Χα, δεξ! Εις την στιγμή,
ωχού!, ένα απαίσιο θαύμα!
Του καβαλάρη το κολόβιο, κομμάτι το κομμάτι,
σαν μαλακό προσάναμμα κατέρρευσε.
Σε κρανίο, χωρίς κότσους και τσουλούφια,
σε γυμνό κρανίο μετεμορφώθη η κεφαλή του

Sein Körper zum Gerippe,
mit Stundenglas und Hippe.

Hoch bäumte sich, wild schnob der Rapp',
und sprühte Feuerfunken;
Und hui! war's unter ihr hinab
verschwunden und versunken.
Geheil! Geheil aus hoher Luft,
Gewinsel kam aus tiefer Gruft.
Lenore's Herz, mit Beben,
rang zwischen Tod und Leben.

Nun tanzten wohl bei Mondenglanz,
rund um herum im Kreise,
die Geister einen Kettentanz,
und heulten diese Weise:
"Geduld! Geduld! Wenn's Herz auch bricht!
Mit Gott im Himmel hadre nicht!
Des Leibes bist du ledig;
Gott sey der Seele gnädig!"

το σώμα του σε σκελετό,
με κλεψύδρα και δρεπάνι.

Ψηλά ανορθώθηκε, άγρια ρουθούνισε ο μαύρος,
και σπίθες φωτιάς εκσφενδόνισε·
και, ουαί!, κάτω από αυτήν
εξαφανίσθηκε και μέσα στη γης βυθίστηκε.
Ουρλιαχτό! Ουρλιαχτό από τον αγηλό αέρα,
κι οδυρμός απ' τα βαθιά τα έγκατα ήλθε.
Της Ελεονόρας η καρδιά, με τρόμο,
πάλευε μεταξύ θανάτου και ζωής.

Τώρα, στου φεγγαριού την λάμψη, χορεύαν πια για
τα καλά,
γύρω-γύρω, σε κύκλο ολόγυρα,
τα πνεύματα έναν αλυσιδωτό χορό,
κι ουρλιάζαν τούτον τον σκοπό:
«Υπομονή! Υπομονή! Κι όταν ακόμα σπάει η καρδιά!
Με τον Θεό στον ουρανό ποτέ σου μην ερίζεις!
Του σώματός σου είσαι πια απαλλαγμένη·
είθε ο Θεός να είναι της ψυχής σου ελεήμων!»

Gottfried August Bürger (1747-1794), *Leonore* (1773)

B12sup. Richard Wagner, Τριστάνος και Ιζόλδη, μουσικό δράμα σε τρεις πράξεις, WWV 90 (1857-1859): απόσπασμα από το τέλος της δεύτερης σκηνής της δεύτερης πράξεως (μ. 1477-1637) και απόσπασμα από το τέλος της τρίτης πράξεως (μ. 1608-1699)

Δεύτερη πράξη, δεύτερη σκηνή

[...]

BEIDE

O ew'ge Nacht,
süße Nacht!
Hehr erhabne
Liebesnacht!
Wen du umfängen,
wem du gelacht,
wie wär ohne Bangen
aus dir er je erwacht?
Nun banne das Bangen,
holder Tod,
sehndend verlangter
Liebestod!
In deinen Armen,
dir geweiht,
urheilig Erwärmen,
von Erwachens Not befreit!
Wie es fassen,
wie sie lassen,
diese Wonne,
fern der Sonne,
fern der Tage
Trennungsklage!
Ohne Wähnen
sanftes Sehnen;

[...]

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ [ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΙΖΟΛΔΗ]

Ω, αιώνια νύχτα,
γλυκιά νύχτα!
Έξοχα ανυπέβλητη
ερωτική νύχτα!
Όποιον αγκάλιασες,
σε όποιον γέλασες,
πώς θα μπορούσε δίχως φόβο
από εσένα αυτός ποτέ του να ξυπνήσει;
Τώρα εξόρισε τον φόβο,
γλυκέ θάνατε,
διακαώς ποθητέ
θάνατε από έρωτα!
Μέσ' στην αγκάλη σου,
σε σένα αγιασμένοι,
σε προαιώνια ιερή θαλπωρή,
απ' του ξυπνήματος την χρεία απελευθερωμένοι!
Πώς να το συλλάβουμε,
πώς να την αφήσουμε,
αυτήν την τέρψη,
μακριά από του ηλίου,
μακριά από της ημέρας
του χωρισμού τον θρήνο!
Δίχως ψευδαισθήσεις
τρυφερή επιθυμία·

ohne Bangen
süß Verlangen;
ohne Wehen
hehr Vergehen;
ohne Schmachten
hold Umnachten;
ohne Meiden,
ohne Scheiden,
traut allein,
ewig heim,
in ungemessnen Räumen
übersel'ges Träumen:

TRISTAN
Tristan du,
ich Isolde,
nicht mehr Tristan!

ISOLDE
Du Isolde,
Tristan ich,
nicht mehr Isolde!

BEIDE
Ohne Nennen,
ohne Trennen,
neu Erkennen,
neu Entbrennen;
endlos ewig
ein-bewußt:
heiß erglühter Brust
höchste Liebeslust!

(Sie bleiben in verzückter Stellung)

δίχως φόβο
γλυκός πόθος·
δίχως θλίψεις
υπέροχος αφανισμός·
δίχως βάσανα
γλυκιά περιβολή της νύχτας·
δίχως υπεκφυγές,
δίχως αποχωρισμούς,
μόνοι μας οι δύο έμπιστοι,
αιώνια στον τόπο μας,
σε αμέτρητες σφαίρες
εκστατικών ονείρων:

ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ
Εσύ ως Τριστάνος,
εγώ ως Ιζόλδη,
ποτέ μου πια ως Τριστάνος!

ΙΖΟΛΔΗ
Εσύ ως Ιζόλδη,
εγώ ως Τριστάνος,
ποτέ μου πια ως Ιζόλδη!

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ
Δίχως κατονομασίες,
δίχως διαχωρισμούς,
με νέα επίγνωση,
σε νέα έξαψη·
ατελεύτητα, αιώνια
ως ένα συναισθανόμενοι
του σφοδρά φλεγόμενου στήθους
την ύψιστη ερωτική ηδονή!

(Παραμένουν σε κατάσταση εκστάσεως)

Δεύτερη πράξη, τρίτη σκηνή

(οι προηγούμενοι, ο Κούρβενάλ, η Μπραγγακίνα, ο Μάρκος, ο Μέλος και αυλικοί)

*(Brangäne stößt einen grellen Schrei aus.
Kurwenal stürzt mit entblößtem Schwerte herein)*

KURWENAL
Rette dich, Tristan!
[...]

*(Η Μπραγγακίνα βγάζει μια διαπεραστική κραυγή.
Ο Κούρβενάλ ορμάει μέσα με γυμνωμένο ξίφος)*

ΚΟΥΡΒΕΝΑΛ
Σώσε τον εαυτό σου, Τριστάνε!
[...]

Τρίτη πράξη, τρίτη σκηνή

[...]
*(Isolde, die nichts um sich her vernommen, heftet
das Auge mit wachsender Begeisterung auf
Tristans Leiche)*

ISOLDE
Mild und leise
wie er lächelt,
wie das Auge
hold er öffnet,
seht ihr's, Freunde?
Seht ihr's nicht?

[...]
*(Η Ιζόλδη, που δεν έχει αντιληφθεί τίποτε ολόγυρά
της, προσηλώνει το βλέμμα της με ολοένα και
αυξανόμενο ενθουσιασμό στο πτώμα του
Τριστάνου)*

ΙΖΟΛΔΗ
Απαλά και ήρεμα
πώς χαμογελά,
πώς το μάτι
γλυκά αυτός ανοίγει,
το βλέπετε, φίλοι;
Δεν το βλέπετε;

Immer lichter
wie er leuchtet,
sternumstrahlet
hoch sich hebt?
Seht ihr's nicht?
Wie das Herz ihm
mutig schwillt,
voll und hehr
im Busen ihm quillt?
Wie den Lippen,
wonnig mild,
süßer Atem
sanft entweht:
Freunde! Seht!
Fühlt und seht ihr's nicht?
Höre ich nur
diese Weise,
die so wunder-
voll und leise,
Wonne klagend,
alles sagend,
mild versöhnend
aus ihm tönend,
in mich dringet,
auf sich schwinget,
hold erhallend,
um mich klinget?
Heller schallend,
mich umwallend,
sind es Wellen
sanfter Lüfte?
Sind es Wolken
wonniger Düfte?
Wie sie schwellen,
mich umrauschen,
soll ich atmen,
soll ich lauschen?
Soll ich schlürfen,
untertauchen?
Süß in Düften
mich verhauchen?
In dem wogenden Schwall,
in dem tönenden Schall,
in des Weltatems
wehendem All,
ertrinken,
versinken,
unbewußt –
höchste Lust!

*(Isolde sinkt, wie verklärt, in Brangänes Armen
sanft auf Tristans Leiche. Große Rührung und
Entrücktheit unter den Umstehenden. Marke
segnet die Leichen. – Der Vorhang fällt während
der letzten Fermate)*

Όλο και πιο αγλαός
πώς τούτος λάμπει,
πώς από τα άστρα περιουρασμένος
ψηλά ανορθώνεται;
Δεν το βλέπετε;
Πώς η καρδιά εντός του
θαρραλέα φουσκώνει,
πώς ολότελα και υπέροχα
στο στήθος του αναβλύζει;
Πώς τα χείλη,
με μαγευτική πραότητα,
γλυκιά ανάσα
ανάλαφρα εκπνέουν:
φίλοι, δείτε!
Δεν το αισθάνεστε ούτε το βλέπετε;
Μόνον εγώ ακούω
ετούτον τον σκοπό,
που τόσο θαυμαστά
και σιγαλά,
από αγαλλίαση θρηνώντας,
τα πάντα λέγοντας,
γαλήνια συμφιλιώνοντας
καθώς από αυτόν ηχεί,
σε μένα εισχωρεί,
ψηλά αιωρείται,
γλυκά αντιλαλώντας,
κι ολόγυρά μου ακούγεται;
Διαυγέστερα βοώντας,
καθώς με περιβάλλουν,
μην είναι τούτα κύματα
απαλών ανέμων;
Μην είναι τούτα νέφη
τερπνών αρωμάτων;
Καθώς αυτά φουσκώνουν,
θροίζοντας ολόγυρά μου,
μήπως να τα εισπνεύσω θά 'πρεπε,
μήπως να τα αφουγκρασθώ;
Μήπως να τα ρουφήξω,
να καταδυθώ σε αυτά;
Γλυκά σε αρώματα
να παραδοθώ;
Στον κυματώδη χείμαρρο,
στην βουή που ηχεί,
στης παγκόσμιας ανάσας
την ολότητα που πνέει,
να πνιγώ,
να βυθιστώ,
δίχως καμμία συναίσθηση –
ύψιστη ηδονή!

*(Η Ιζόλδη, στην αγκαλιά της Μπραγκαίνας, πέφτει
απαλά, σαν εξαΰλωμένη, επάνω στο πτώμα του
Τριστάνου. Μεγάλη συγκίνηση και ενατένιση
μεταξύ των παρευρισκομένων. Ο [βασιλιάς]
Μάρκος ευλογεί τα πτώματα. – Η αυλαία πέφτει
κατά την διάρκεια της τελευταίας κορώνας)*

B13. Bedřich Smetana, *Η πατρίδα μου*, κύκλος συμφωνικών ποιημάτων (1872-1879)

I. *Vyšehrad* (1872-1874)

Οι άρπες των προφητών αρχινούν· τραγούδι των προφητών (τραγούδι των βάρδων) για τα γεγονότα στο Vyšehrad, για την *δόξα*, την αίγλη, τους αγώνες, τις μάχες μέχρι την τελική *πτώση και ερείπωση*. Η σύνθεση τελειώνει σε *ελεγειακό τόνο* (επιλογικό τραγούδι των βάρδων).

II. *Ο Μολδάβας [Vltava]* (1874)

Η σύνθεση περιγράφει τον *ρου του Μολδάβα*, ξεκινώντας από τις δύο πρώτες πηγές του, τον *ψυχρό* και τον *θερμό* Μολδάβα, και την ένωση των δύο μικρών ρυακιών σε ένα ποτάμι· έπειτα την *ροή* του Μολδάβα σε άλση και μέσα από λιβάδια, σε τόπους όπου ευθύς στήνονται εύθυμες γιορτές· στην νυχτερινή λάμψη της σελήνης περιστρέφονται νύμφες του νερού· στους κοντινούς βράχους κάστρα αγέρωχα ορθώνουν το ανάστημά τους, επαύλεις και ερείπια. Ο Μολδάβας στροβιλίζεται στις δίνες του Αγίου Ιωάννη· σε πλατύ ρεύμα κυλά περαιτέρω προς την Πράγα. Προβάλλει το *Vyšehrad* στο τέλος χάνεται τούτος μακριά, με μεγαλόπρεπη ροή, στον Έλβα.

III. *Šárka* (1875)

Στην σύνθεση αυτή δεν νοείται κάποιο *τοπίο* αλλά *υπόθεση*, ο *θρύλος για μια κοπέλα, την Šárka*. Η σύνθεση ξεκινά απεικονίζοντας μία μαινόμενη κοπέλα που ορκίζεται *εκδίκηση* για την απιστία του εραστή της ενάντια σε όλο το ανδρικό γένος. Από μακριά ακούγεται η άφιξη του *Ctirad* με τους οπλοφόρους του, που τραβάει να ταπεινώσει και να τιμωρήσει τις κοπέλες. Ήδη από μακριά αγρικούν την κραυγή (καίτοι υποκριτική) της δεμένης σε ένα δέντρο κοπέλας, που αντικρίζοντάς την ο *Ctirad* θαυμάζει την ομορφιά της – φλέγεται από ερωτικά αισθήματα γι' αυτήν, την απελευθερώνει, εκείνη τους ευφραίνει με ένα προπαρασκευασμένο ποτό και μεθά τόσο τον *Ctirad* όσο και τους οπλοφόρους του, ώσπου αυτοί αποκοιμούνται. – Με το προκαθορισμένο σινιάλο του κυνηγετικού κέρατος, στο οποίο οι κρυμμένες σε απόσταση κοπέλες θα απαντήσουν, τούτες ορμούν σε αιματηρό άθλο, στην φρίκη της μαζικής σφαγής, την *διαποτισμένη από την εκδίκηση της Šárka* λύσσα – αυτό είναι το τέλος της σύνθεσης.

IV. *Από τα λιβάδια και τα άλση της Βοημίας* (1875)

Πρόκειται για μια γενική περιγραφή των συναισθημάτων στην *θέα της βοημικής γης*. Απ' όλες τις πλευρές αντηχεί τραγούδισμα γεμάτο ζέση, τόσο εύθυμο όσο και μελαγχολικό, από τα *άλση* και τα *λιβάδια*. Δασότοποι – *solí* του κόρνου – και οι πρόσχαρες εύφορες πεδιάδες του Έλβα και μύρια τόσα άλλα, *όλα* εδώ υμνούνται. Καθένας μπορεί να συνάγει από την σύνθεση ό,τι του αρέσει – ο ποιητής έχει ελεύθερο πεδίο [πεδίων δόξης λαμπρόν] μπροστά του, αρκεί βέβαια να παρακολουθήσει την σύνθεση στις λεπτομέρειές της.

– *Περαιτέρω διευκρινίσεις του συνθέτη για την πρώτη έκδοση του έργου (σε πιανιστική αναγωγή)*

Η έναρξη είναι σαν την έντονη εντύπωση που αποκομίζει κανείς μόλις εισέρχεται σε έναν τόπο· εξ ου και η σφοδρή αρχή με τις τονισμένες συγχορδίες στην σολ-ελάσσονα. Έπειτα στην Σολ-μείζονα, ως εάν μια αφελής χωριατοπούλα κάνει περίπατο. Στα 3/4 [μ. 75 κ.εξ.], η ομορφιά μιας παραμονής στο δάσος ένα μεσημέρι του καλοκαιριού, όταν ο ήλιος βρίσκεται στο ζενίθ. Στο δάσος βαθύς ίσκιος, αραιά μόνον και πού διεισδύει από τις κορυφές των δέντρων μια αχτίδα φωτός. Η έμμονη φράση [μ. 94b-95a] αναπαριστά το τιτίβισμα των πουλιών που εξακολουθεί πάντοτε να διατηρείται και κατά την περαιτέρω αντίστιξη. Πρόκειται για ένα μεγάλο αντιστικτικό σχεδιάσμα, το οποίο όμως βγήκε από το χέρι μου παίζοντας [ήταν παιχνιδάκι για μένα], αφού έχω εξασκηθεί πάρα πολύ σε αυτό. Στην σολ-ελάσσονα, γιορτή του θερισμού ή εν γένει οποιαδήποτε γιορτή των αγροτών.

V. *Tábor* (1878)

Σύνθημα: «Εσείς που είστε οι πολεμιστές του Θεού!».* Από αυτό το ένδοξο άσμα συγκροτείται όλη η δομή της σύνθεσης. Στην κύρια έδρα [των Χουσσιτών] – στο *Tábor* – το άσμα αυτό σίγουρα αντηχούσε πάρα πολύ δυνατά και συχνότατα. Η σύνθεση απεικονίζει επίσης την ισχυρή βούληση, τις νικηφόρες μάχες και την εγκαρτέρηση, καθώς και την *πεισματική ανυποχωρητικότητα [τους]*, με την

οποία τελειώνει και η σύνθεση. Λεπτομερώς δεν μπορεί να αναλυθεί, πλην όμως περικλείει εν γένει την δόξα και τον έπαινο των χουσσιτικών μαχών και την αδάμαστη φύση των Χουσσιτών.

* Πολεμικό χορικό άσμα των Χουσσιτών (15ος αιώνας): «Εσείς που είστε οι πολεμιστές του Θεού και του νόμου του, / ζητήστε απ' τον Θεό βοήθεια και ελπίζετε σε αυτόν, / ότι στο τέλος με αυτόν πάντοτε θα είστε νικηφόροι».

VI. *Blaník* (1879)

Πρόκειται για την συνέχεια της προηγούμενης σύνθεσης, του *Tábor*. Αφού ηττήθηκαν οι Χουσσίτες ήρωες, κρύφθηκαν στο *Blaník* και αναμένουν σε βαθύ ύπνο την στιγμή όπου θα κληθούν να προστρέξουν σε βοήθεια της πατρίδος τους. Έτσι τα ίδια μοτίβα όπως στο *Tábor* χρησιμεύουν και στο *Blaník* για την θεμελίωση της δομής: «Εσείς που είστε οι πολεμιστές του Θεού!». Στην βάση αυτής της μελωδίας (αυτής της χουσσιτικής αρχής) αναπτύσσεται η *ανάσταση του βοημικού έθνους, η μελλοντική του ευτυχία και δόξα*, με έναν θριαμβευτικό ύμνο του οποίου, υπό μορφήν εμβατηρίου, θα περατωθεί η σύνθεση όπως και όλη η σειρά των συμφωνικών ποιημάτων *Πατρίδα*. Ως ένα μικρό ιντερλούδιο σε αυτήν την σύνθεση ακούγεται επίσης ένα σύντομο ειδύλλιο: σκιαγραφώντας την τοποθεσία του *Blaník*, ένας μικρός βοσκός αναφωνεί και παίζει μουσική, και η ηχώ τού απαντά.

B14. Antonín Dvořák, *Το στοιχείο του νερού*, συμφωνικό ποίημα, opus 107 (1896)

I

Na topole nad jezerem
seděl Vodník podvečerem:
„Sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije niť.

Šiju, šiju si botičky
do sucha i do vodičky:
sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije niť.

Dnes je čtvrtěk, zejtra pátek –
šiju, šiju si kabátek:
sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije niť.

Zelené šaty, botky rudé,
zejtra moje svatba bude:
sviť, měsíčku, sviť,
ať mi šije niť.“

II

Ráno, raničko panna vstala,
prádlo si v uzal zavázala:
„Půjdu, matičko, k jezeru,
šátečky sobě vyperu.“

„Ach nechod', nechod' na jezero,
zůstaň dnes doma, moje dcero!
Já měla zlý té noci sen:
nechod', dceruško, k vodě ven.

Perly jsem tobě vybírala,
bíle jsem tebe oblíkala,
v sukničku jako z vodních pěn:
nechod', dceruško, k vodě ven.

Bílé šatičky smutek tají,
v perlách se slzy ukrývají,

I

Σε λεύκα πάνω από την λίμνη
κάθισε το στοιχείο κατά το δείλι:
«Λάμψε, φεγγαράκι, λάμψε,
άσε με κλωστή να ράψω.

Ράβω, ράβω τις μποτίτσες μου
για την ξηρά και το νερό:
λάμψε, φεγγαράκι, λάμψε,
άσε με κλωστή να ράψω.

Πέμπτη είναι σήμερα, αύριο Παρασκευή –
ράβω, ράβω το παλτό μου:
λάμψε, φεγγαράκι, λάμψε,
άσε με κλωστή να ράψω.

Πράσινο κοστούμι, μπότες κόκκινες,
αύριο είν' ο γάμος μου:
λάμψε, φεγγαράκι, λάμψε,
άσε με κλωστή να ράψω».

II

Πρωί-πρωί σηκώθηκε η νεαρή παρθένα,
τα ρούχα μπόγο έκανε:
«Πάω, μανούλα μου, στην λίμνη,
τα ενδύματά μου για να πλύνω».

«Αχ, μην πας, μην πας στην λίμνη,
μείνε σήμερα στο σπίτι, κόρη μου!
Είδα όνειρο κακό αυτήν την νύχτα:
μην πας, κορούλα μου, έξω στο νερό.

Μαργαριτάρια διάλεγα για σένα,
στα λευκά σε έντυνα,
με φουστάνι σαν από υδάτινο αφρό:
μην πας, κορούλα μου, έξω στο νερό.

Το λευκό φόρεμα θλίψη καλύπτει,
στα μαργαριτάρια δάκρυα κρύβονται,

a pátek nešťastný je den:
nechod', dceruško, k vodě ven.“ –

Nemá dceruška, nemá stání,
k jezeru vždy ji cos pohání,
k jezeru vždy ji cos nutí,
nic doma, nic jí po chuti. –

První šáteček namočila –
tu se s ní lávka prolomila
a po mladičké dívčině
zavířilo se v hlubině.

Vyvalily se vlny zdola,
roztáhly se v širá kola;
a na topole podle skal
zelený mužík zatleskal.

III

Nevesely truchlivy
jsou ty vodní kraje,
kde si v trávě pod leknínem
rybka s rybkou hraje.

Tu sluněčko nezahřívá,
větřík nezavěje:
chladno, ticho – jako žel
v srdci bez naděje.

Nevesely, truchlivy
jsou ty kraje vodní;
v poloutmě a v polousvětle
mine tu den po dni.

Dvůr Vodníkův prostranný,
bohatství v něm dosti:
však bezděky jen se v něm
zastavují hosti.

A kdo jednou v křišťálovou
bránu jeho vkročí,
sotva ho kdy uhlédají
jeho milých očí. –

Vodník sedí mezi vraty,
spravuje své sítě
a ženuška jeho mladá
chová malé dítě.

„Hajej, dadej, mé děťátko,
můj bezděčný synu!
Ty se na mne usmíváš,
já žalostí hynu.

Ty radostně vypínáš
ke mně ručky obě:
a já bych se radš viděla
tam na zemi v hrobě.

Tam na zemi za kostelem
u černého kříže,
aby má matička zlatá
měla ke mně blíže.

κι η Παρασκευή μέρα κακότυχη είναι:
μην πας, κορούλα μου, έξω στο νερό». –

Δεν μένει η κόρη η μικρή, ήσυχη δεν μένει,
στην λίμνη κάτι διαρκώς την οδηγεί,
στην λίμνη κάτι διαρκώς την σπρώχνει,
τίποτε στο σπίτι, τίποτε δεν έχει να γευθεί. –

Το πρώτο μαντήλι εμούσκεψε –
κι αμέσως η γέφυρα έσπασε μαζί της,
κι έπειτα η νεαρή κοπέλα
στροβιλιζότανε στα βάθη.

Κύματα από κάτω κύλησαν,
σ' όλο το πλάτος ολόγυρα απλωθήκαν·
και στην λεύκα δίπλα από τους βράχους
ένας μικρός πράσινος άνδρας χειροκροτούσε.

III

Ζοφεροί και καταθλιπτικοί
είστε εσείς νερότοποι,
όπου στο χόρτο κάτω από το νούφαρο
ψάρι παίζει με το ψάρι.

Εδώ η πασχαλίτσα δεν θερμαίνεται,
αύρα καμμιά δεν πνέει:
ψύχρα, σιωπή – σαν την δυστυχία
σε μια καρδιά χωρίς ελπίδα.

Ζοφεροί, καταθλιπτικοί
είστε εσείς νερότοποι·
σε λυκόφως και σε ημίφως
η μέρα εδώ περνά μετά από άλλη μέρα.

Η αυλή του στοιχειού ευρύχωρη είναι,
ο πλούτος αρκετός σε αυτόν:
όμως μονάχα άθελά τους σε αυτόν
επισκέπτες σταματούν.

Κι όποιος μια φορά στην κρυστάλλινη
την θύρα του θε νά 'μπει,
τούτον ποτέ δεν θα τον ξαναδούν
μάτια αγαπημένων του. –

Το στοιχείο κάθεται ανάμεσα στις θύρες,
τα δίχτυα του μπαλώνει,
κι η νεαρή του η γυναικούλα
μικρό παιδί κρατά.

«Γεια σου, χαρά σου, μωράκι μου,
παιδί μου αθέλητο!
Εσύ μεν μου χαμογελάς,
μα εγώ πεθαίνω από θλίψη.

Χαρούμενα εσύ στρέφεις
προς εμέ τα δυο σου χέρια:
κι όμως εγώ θα προτιμούσα να με έβλεπα
σε τάφο εκεί στη γης απάνω.

Εκεί στη γης απάνω, πίσω από την εκκλησιά,
πλάι σε σταυρό μαύρο,
ώστε η μανούλα μου η χρυσή
να ήταν πιο κοντά μου.

Hajej, dadej, synku můj,
můj malý Vodníčku!
Kterak nemám vzpomínati
smutná na matičku?

Starala se ubohá,
komu vdá mne, komu?
Však ani se nenadála,
vybyla mne z domu!

Vdala jsem se, vdala již,
ale byly chyby:
starosvati – černí raci,
a družičky – ryby!

A můj muž – bůh polituj!
mokře chodí v suše
a ve vodě pod hrněčky
střádá lidské duše.

Hajej, dadej, můj synáčku
s zelenými vlásky!
Nevdala se tvá matička
ve příbytek lásky.

Obluzena, polapena
v ošemetné sítě,
nemá žádné zde radosti
leč tebe, mé dítě!“ –

„Co to zpíváš, ženo má?
Nechci toho zpěvu!
Tvoje píseň proklatá
popouzí mne k hněvu.

Nic nezpívej, ženo má,
V těle žluč mi kyne:
sic učiním rybou tebe
jako mnohé jiné!“ –

„Nehněvej se, nehněvej,
Vodníku, můj muži!
Neměj za zlé rozdrčené,
zahozené růži.

Mladosti mé jarý štěp
přelomil jsi vpůli:
a nic jsi mi po tu dobu
neučinil k vůli.

Stokrát jsem tě prosila,
přimlouvala sladce,
bys mi na čas, na kratičký,
dovolil k mé matce.

Stokrát jsem tě prosila
v slzí toku mnohém,
bych jí ještě naposledy
mohla dáti sbohem!

Stokrát jsem tě prosila,
na kolena klekla:
ale kůra srdce tvého
ničím neobměkla!

Γεια σου, χαρά σου, γιε μου,
μικρό μου στοιχειό!
Πώς να μην αναπολώ
θλιμμένη την μανούλα μου;

Νοιαζόταν η φτωχή,
με ποιόν να με παντρέψει, με ποιόν;
Όμως διόλου δεν έβαζε στον νου
πώς θά 'φευγα εγώ απ' το σπίτι!

Παντρεύτηκα πια, είμαι ήδη παντρεμένη,
αλλά λάθη υπήρξαν:
οι κουμπάροι – μαύρες καραβίδες,
κι οι παράνυφες – ψάρια!

Κι ο άνδρας μου – Θεέ μου, συγχώρα με!
υγρός βαδίζει στην ξηρά,
και στο νερό κάτω από κούπες
συλλέγει ανθρώπινες ψυχές.

Γεια σου, χαρά σου, παιδάκι μου
με τα πράσινα μαλλάκια σου!
Δεν υπανδρεύθηκε η μανούλα σου
σε αγάπης κατοικία.

Πλανημένη, πιασμένη
μέσα σε πανούργα δίχτυα,
καμιά χαρά εδώ δεν έχει
πέρα από σένα, παιδί μου!» –

«Ε, τί τραγουδάς, γυναίκα μου;
Δεν μου αρέσει ετούτο το τραγούδισμα!
Το άσμα σου το αναθεματισμένο
θυμό μου προκαλεί.

Τίποτα μην τραγουδάς, γυναίκα μου,
στο σώμα μου χολή ανεβαίνει:
έτσι θα σε κάνω ψάρι,
όπως τόσες, τόσες άλλες!» –

«Μην θυμώνεις, μην θυμώνεις,
στοιχειό, δικέ μου άνδρα!
Μην θυμώνεις, τι άσχημα έχει συνθλιβεί
το παραπεταμένο ρόδο.

Της νιότης μου τον ανοιξιάτικο βλαστό
τον έκοψες στην μέση:
κι από εκείνον τον καιρό τίποτε εσύ
δεν έκανες κατά την βούλησή μου.

Μύριες φορές σε ικέτεψα,
γλυκά σε παρακάλεσα,
χρόνο να μου έδινες ολίγο, τόσο δα,
στην μάνα μου να πάω.

Μύριες φορές σε ικέτεψα
με δάκρυα πολλά να τρέχουν,
μια τελευταία φορά ακόμη να της έδινα
για να μπορέσει να με αποχαιρετίσει!

Μύριες φορές σε ικέτεψα,
στα γόνατά μου πέφτοντας:
όμως της καρδιάς σου τα τοιχώματα
τίποτε δεν μαλακώνει!

Nehněvej se, nehněvej,
vodníku, můj pane!
Anebo se rozhněvej,
co díš, ať se stane.

A chceš-li mne rybou mítí,
abych byla němá:
učíš mne radš kamenem,
jenž paměti nemá.

Učíš mne radš kamenem
bez mysli a citu,
by mi věčně žel nebylo
slunečního svitu!“ –

„Rád bych, ženo, rád bych já
věřil tvému slovu:
ale rybka v širém moři –
kdo ji lapí znovu?

Nezbraňoval bych ti já
k matce tvójí chůze:
ale liché myslí ženské
obávám se tuze!

Nuže – dovolím ti já,
dovolím ti zdůli;
však poroučím, ať mi věrně
splníš moji vůli.

Neobjímej matky své,
ani duše jiné:
sic pozemská tvoje láska
s nezemskou se mine.

Neobjímej nikoho
z rána do večera:
před klekáním pak se zase
vrátíš do jezera.

Od klekání do klekání
dávám lhůtu tobě:
avšak mi tu na jistotu
zůstaviš to robě.“

IV

Jaké, jaké by to bylo
bez sluněčka podletí?
Jaké bylo by shledání
bez vroucího objetí?
A když dcera v dlouhém čase
matku svou obejmeme zase,
aj, kdo může za zlé mítí
laskavému dítěti?

Celý den se v pláči těší
s matkou žena z jezera:
„Sbohem, má matičko zlatá!
Ach, bojím se večera!“ –
“Neboj se, má duše drahá,
nic se neboj toho vraha;

Μην θυμώνεις, μην θυμώνεις,
στοιχειό, δικέ μου κύρη!
Ειδάλλως θύμωσε, αν θες,
κι ό,τι λέγεις, άσε να συμβεί.

Κι αν ψάρι θέλεις να με κάνεις,
που βουβό θε νά 'ναι:
κάλλιο όμως πέτρα κάνε με,
που ενθύμηση δεν έχει.

Κάλλιο όμως πέτρα κάνε με
δίχως μυαλό κι αισθήσεις,
μην είμαι αιώνια δυστυχής χωρίς
του ηλίου την λάμψη!» –

«Θα μ' άρεσε, γυναίκα, θα μου άρεσε
τον λόγο σου να εμπιστευθώ:
αλλά ένα ψάρι στην θάλασσα την ανοιχτή –
ποιός να το ξαναπιάσει;

Δεν θα σε εμπόδιζα
βόλτα να πας στην μάνα σου:
μα τον παράξενο τον γυναικείο νου
πόσο πολύ φοβάμαι!

Λοιπόν – θα σε αφήσω,
από 'δω κάτω θα σ' αποδεσμεύσω·
αλλά πιστή να μου 'σαι, σε προστάζω,
την βούλησή μου να εκπληρώσεις.

Μην αγκαλιάσεις την μητέρα σου,
μήτε ψυχές άλλες:
τι η επίγεια αγάπη σου
στην μη επίγεια χαμό θε ν' αποφέρει.

Κανέναν να μην αγκαλιάσεις
απ' την αυγή ώς το δείλι:
πριν ξανά να γονατίσεις [για προσευχή]
μέσ' στην λίμνη να γυρίσεις.

Από γονυκλισία σε γονυκλισία
διορία θα σου δώσω:
μα εδώ σ' εγγύησή μου
θε να μείνει το παιδί σου».

IV

Πώς, πώς θα γινόταν ποτέ
να λείπει η πασχαλίτσα απ' τα έντομα;
Πώς θα γινόταν επανένωση
δίχως θερμό αγκάλιασμα;
Κι όταν η κόρη έπειτα από πολύ καιρό
την μάνα της ξανά αγκαλιάζει,
αχ, ποίος άνδρας θα τό 'χε τούτο σε κακό
για ένα παιδί ευγενικό;

Όλη την μέρα να κλαίει αγάλλεται
η κόρη από την λίμνη με την μάνα:
«Αντίο, μανούλα μου χρυσή!
Αχ, το δείλι πώς φοβάμαι!» –
«Μην φοβάσαι, ψυχή μου αγαπημένη,
μην φοβάσαι διόλου εκείνον τον φονιά;

nedopustím, by tě v moci měla
vodní příšera!“ –

Přišel večer. – Muž zelený
chodí venku po dvoře;
dvěře klínem zastrčeny,
matka s dcerou v komoře.
„Neboj se, má drahá duše,
nic ti neuškodí v suše,
vrah jezerní nemá k tobě
žádné moci nahoře.“ –

Když klekání odzvonili,
buch buch! venku na dvěře:
„Pojď již domů, ženo moje,
nemám ještě večere.“ –
„Vari od našeho prahu,
vari pryč, ty lstivý vrah,
a co dřív jsi večerřival,
večeř zase v jezeře!“ –

O půlnoci buch buch! zase
na ty dvěře zpukřelé:
„Pojď již domů, ženo moje,
pojď mi ustlat posteľ.“ –
„Vari od našeho prahu,
vari pryč, ty lstivý vrah,
a kdo tobě prve stlával,
ať ti zase usteľ!“ –

A potřetí buch buch! zase,
když se šel ranní svit:
„Pojď již domů, ženo moje,
dítě pláče, dej mu pít!“
„Ach matičko, muka, muka –
pro děťátko srdce puká!
Matko má, matičko zlatá,
nech mne, nech mne zase jít!“ –

„Nikam nechod', dcero moje!
Zradu kuje vodní vrah;
ač že péči máš o dítě,
mně o tebe větší strach.
Vari, vrah, do jezera!
Nikam nesmí moje dcera;
a pláče-li tvé děťátko,
přines je sem na náš práh.“ –

Na jezeře bouře hučí,
v bouři dítě nařiká:
nářek ostře bodá v duši,
potom náhle zaniká.
„Ach matičko, běda, běda,
tím pláčem mi krev usedá:
matko má, matičko zlatá,
strachuji se Vodníka!“ –

Něco padlo. – Pode dveřmi
mok se jeví – krvavý;

άλλο δεν θα αφήσω να σ' έχει υπό την εξουσία του
ετούτο το τέρας του νερού!» –

Ήλθε το δείλι. – Ο άνδρας ο πράσινος
έξω απ' την αυλή βαδίζει·
σφήνα στην πόρτα είναι μπηγμένη,
κι η μάνα με την κόρη μέσ' στην κάμαρη.
«Μην φοβάσαι, ψυχή μου αγαπημένη,
τίποτε δεν θα σε βλάψει στην ξηρά,
ο φονιάς της λίμνης εδώ δεν έχει
καμιά εξουσία επάνω σου». –

Κατά την γονυκλισία βρόντοι ηχούν,
μπαμ, μπουμ, από την πόρτα έξω:
«Στο σπίτι έλα αμέσως, γυναίκα μου,
δειπνο δεν πήρα ακόμα». –
«Φύγε απ' το κατώφλι μας,
φύγε μακριά, δόλιε εσύ φονιά,
κι ό,τι για δείπνο είχες άλλοτε,
πάρε ξανά για να δειπνήσεις μέσ' στην λίμνη!» –

Και τα μεσάνυχτα, μπαμ, μπουμ, ξανά
πάνω στην πόρτα την κυρτή:
«Στο σπίτι έλα αμέσως, γυναίκα μου,
έλα να μου στρώσεις να πλαγιάσω». –
«Φύγε απ' το κατώφλι μας,
φύγε μακριά, δόλιε εσύ φονιά,
κι όποια σε πρωτογέννησε,
άσ' την ξανά να σε τακτοποιήσει!» –

Και για τρίτη φορά, μπαμ, μπουμ, ξανά,
όταν του πρωινού η λάμψη εφάνη:
«Στο σπίτι έλα αμέσως, γυναίκα μου,
το παιδί κλαίει, δώσ' του να πει!»
«Αχ, μανούλα, τί μαρτύριο, τί μαρτύριο –
για το μωρό σπάει η καρδιά μου!
Μάνα μου, μανούλα μου χρυσή,
άσε με, άσε με ξανά να πάω!» –

«Πουθενά μην πας, κόρη μου!
Θε να σε προδώσει ο φονιάς του νερού·
όσο κι αν εσύ ανησυχείς για το παιδί,
εγώ για σένα πότερο φοβάμαι.
Φύγε, φονιά, στην λίμνη!
Πουθενά δεν θε να πάει η κόρη μου·
κι αν κλαίει το μωρό σου,
φέρ' το εδώ στο κατώφλι μας». –

Στην λίμνη βουίζει η καταιγίδα,
στην καταιγίδα μέσα το παιδί βογκά:
αιχηρά ο θρήνος την ψυχή τρυπά,
κι έπειτα αίφνης σταματά.
«Αχ, μανούλα μου, ουαί κι αλίμονό μου,
τούτο το κλάμα το αίμα μου παγώνει:
μάνα μου, μανούλα μου χρυσή,
φοβάμαι το στοιχειό!» –

Κάτι έπεσε. – Κάτω απ' την πόρτα
υγρό εμφανίζεται – αιματώδες·

a když stará otevřela,
kdo leknutí vypraví!
Dvě věci tu v krvi leží –
mráz po těle hrůzou běží:
dětská hlava bez tělíčka
a tělíčko bez hlavy.

και σαν η γριά την άνοιξε,
ποιός να μην τρομάξει!
Δυο πράγματα κείτονται εδώ στο αίμα –
κρύος ιδρώτας στο σώμα απάνω τρέχει:
μωρού κεφάλι δίχως σωματάκι
και σωματάκι δίχως το κεφάλι.

Karel Jaromír Erben (1811-1870), *Vodník*, από την συλλογή
Kytice z pověstí národních [Ανθοδέσμη από εθνικούς θρύλους] (1853)

B15. Vincent d'Indy, *Ιστάρ*, συμφωνικές παραλλαγές, opus 42 (1896)

Vers le pays immuable
Istar, fille de Sin, a dirigé ses pas,
vers la demeure des morts,
vers la demeure aux sept portes où il est entré,
vers la demeure d'où l'on ne revient pas.

A la première porte, le gardien l'a dépouillée,
il a enlevé la haute tiare de sa tête.
A la deuxième porte, le gardien l'a dépouillée,
il a enlevé les pendants de ses oreilles.

A la troisième porte, le gardien l'a dépouillée,
il a enlevé les pierres précieuses qui ornent
son cou.

A la quatrième porte, le gardien l'a dépouillée,
il a enlevé les bijoux qui ornent son sein.

A la cinquième porte, le gardien l'a dépouillée,
il a enlevé la ceinture qui entoure sa taille.
A la sixième porte, le gardien l'a dépouillée,
il a enlevé les anneaux de ses pieds, les
anneaux de ses mains.

A la septième porte, le gardien l'a dépouillée,
il a enlevé le dernier voile qui couvre son corps.

Istar, fille de Sin, est entrée au pays immuable,
elle a pris et reçu les Eaux de la Vie.
Elle a présente les Eaux sublimes
et ainsi, devant tous, elle a délivré
le Fils de la Vie, son jeune amant.

Προς την χώρα την αμετάβλητη
η Ιστάρ, κόρη του Σιν, κατηύθυνε τα βήματά της,
προς την κατοικία των νεκρών,
προς την κατοικία την επτάπυλη, όπου εκείνος
εισήλθε,
προς την κατοικία απ' όπου δεν υπάρχει επιστροφή.

Στην πρώτη πύλη, ο φύλακας την έγδυσε,
αφαίρεσε την ψηλή τιάρα από την κεφαλή της.
Στην δεύτερη πύλη, ο φύλακας την έγδυσε,
αφαίρεσε τα κοσμήματα που κρέμονται από
τα αυτιά της.

Στην τρίτη πύλη, ο φύλακας την έγδυσε,
αφαίρεσε τους πολύτιμους λίθους που κοσμούν
τον λαιμό της.

Στην τέταρτη πύλη, ο φύλακας την έγδυσε,
αφαίρεσε τα κοσμήματα που στολίζουν το
στήθος της.

Στην πέμπτη πύλη, ο φύλακας την έγδυσε,
αφαίρεσε την ζώνη που περιβάλλει την μέση της.
Στην έκτη πύλη, ο φύλακας την έγδυσε,
αφαίρεσε τα δαχτυλίδια των ποδιών της, τα
δαχτυλίδια των χεριών της.

Στην έβδομη πύλη, ο φύλακας την έγδυσε,
αφαίρεσε το τελευταίο πέπλο που καλύπτει το
σώμα της.

Η Ιστάρ, κόρη του Σιν, εισήλθε στην χώρα την
αμετάβλητη,
έλαβε κι αποδέχθηκε τα Ύδατα της Ζωής.
Δώρισε τα εξάισια Ύδατα
κι έτσι, ενώπιον όλων, απελευθέρωσε
τον Υιό της Ζωής, τον νεαρό εραστή της.

Epopée d'Izdubar (6e chant.)

Έπος του Γκιλγκαμές (6^ο άσμα)

[*Η κατάβαση της Ιστάρ στον Κάτω Κόσμο* (αρχές της δεύτερης χιλιετίας π.Χ.),
παράφραση αποσπασμάτων εκ της γαλλικής μετάφρασης του François Lenormant (1873)]

B16. Richard Strauss, *Τα φαιδρά κατώματα του Till Eulenspiegel* (συντεθειμένα σύμφωνα με έναν παλιό σκοπό για έναν κατεργάρη – σε μορφή ροντώ – για μεγάλη ορχήστρα), συμφωνικό ποίημα, opus 28 (1894-1895)

[...] Μου είναι αδύνατον να δώσω ένα πρόγραμμα για τον Eulenspiegel: το να ντύσω με λέξεις ό,τι έχω σκεφθεί στα επιμέρους μέρη [του έργου] θα μου φαινόταν συχνά αναθεματισμένα παράξενο και θα μου προκαλούσε μεγάλη δυσανασχέτηση. – Καλύτερα να αφήσουμε αυτήν την φορά τον κοσμάκη να λύσει ο ίδιος την σπαζοκεφαλιά που ο χωρατατζής του βάζει. Προκειμένου να μπορέσει εν γένει να γίνει κάτι αντιληπτό, αρκεί ίσως να σημειωθούν στο πρόγραμμα τα δύο θέματα του Eulenspiegel: [...], τα οποία διατρέχουν το όλον υπό τις πιο διαφορετικές μεταμφιέσεις και διαθέσεις, ανάλογα με τις καταστάσεις, μέχρι την καταστροφή, όπου αυτός απαγχονίζεται αφ' ότου η ετυμηγορία [το μοτίβο της κατιούσας μεγάλης εβδομής] του έχει απαγγελθεί. Το επεισόδιο στην λα-ελάσσονα είναι η αγόρευση του στους φιλισταίους καθηγητές, νομίζω στην Πράγα, όπου ο Till δια των τερατωδών του θέσεων επιφέρει στην κυριολεξία μια βαβυλώνια σύγχυση γλωσσών (το αποκαλούμενο *fugato*) κι, έχοντας πια διασκεδάσει γερά με αυτό, απομακρύνεται [...]. Παρακαλώ όμως αυτή η κοινοποίηση να θεωρηθεί ιδιωτική: επισημάνσεις επί της παρτιτούρας όπως “με φλογερή ερωτική διάθεση” [“*liebeglühend*”] κ.λπ. θα συντελέσουν οπωσδήποτε στην άμεση κατανόηση όσον αφορά την σημασία του περιεχομένου των επιμέρους επεισοδίων, ομοίως δε “θρηνητικά” [“*kläglich*”]: η ομολογία του κ.λπ. κ.λπ. Έχετε τους εγκάρδιους χαιρετισμούς μου κι αφήστε αυτήν την φορά τους εύθυμους κατοίκους της Κολωνίας να μαντέψουν τί είδους μουσική φάρσα τούς έχει σκαρώσει ένας κατεργάρης.

(Από επιστολή του συνθέτη προς τον αρχιμουσικό Franz Wüllner, 20 Οκτωβρίου 1895)

Μια φορά κι έναν καιρό... / Είσοδος: / Ω, αυτός ο υποτακτικός / ώπα! Πάνω στο άλογο, καταμεσής περνώντας από τις γυναίκες στην λαϊκή! / και προξενεί μια τρομερή ανακατωσούρα! / ω, πώς το βάζει στα πόδια με τις μαγικές μπότες! / έγινε καπνός! / Σε μια ποντικότρυπα κρυμμένος! / Ντυμένος πάστορας, στάζει μύρο και ηθική! / όμως από το μεγάλο δάκτυλο του ποδιού του διακρίνεται ο κατεργάρης. / αλλά ένεκα της χλεύης του προς την ιερή θρησκεία ένας κρύφιος φόβος τον κυριεύει, ότι το πράγμα άσχημα μια φορά θα καταλήξει / Ως καβαλιέρος! ανταλλάσσοντας τρυφερές αβρότητες με ωραίες κοπέλες / στάσου όμως! Μία του άρεσε πραγματικά! / Φλερτάρει! / ώχου, δεν γίνεται έτσι γρήγορα! ακόμα και μια κομψή χυλόπιτα παραμένει χυλόπιτα! / αποχωρεί / ορκίζεται να πάρει εκδίκηση απ' όλο το ανθρώπινο γένος! / κι έφθασαν οι Φιλισταίοι! / στάσου! ας τους βάλουμε λοιπόν να λύσουν μερικές σπαζοκεφαλίες! / κι αυτές στα κεφάλια τους περιστρέφονται / αφού εκθέσει στους κυρίους Φιλισταίους ορισμένες ανήκουστες θέσεις, τους εγκαταλείπει στην μοίρα τους! / και δες που αυτοί άρχισαν να ομιλούν σε πέντε γλώσσες και κανείς τους δεν καταλάβαινε τον άλλον! / μια μεγάλη γκριμάτσα από μακριά!

(Προγραμματικές σημειώσεις του συνθέτη επάνω σε αντίτυπο της παρτιτούρας του έργου [1896])

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας γελωτοποιός / ονόματι Till Eulenspiegel. / Τούτος ήταν κακός μπελάς: / εμπρός για νέα κόλπα! / Περιμένετε και θα δείτε, σεις υποτακτικοί! / Ωπα! Πάνω στο άλογο, καταμεσής περνώντας από τις γυναίκες στην λαϊκή: / με μαγικές μπότες το βάζει στα πόδια: / σε μια ποντικότρυπα κρυμμένος. / Ντυμένος πάστορας, στάζει μύρο και ηθική, / όμως από το μεγάλο δάκτυλο του ποδιού του διακρίνεται ο κατεργάρης: / αλλά ένεκα της χλεύης προς την θρησκεία τον κυριεύει ένας κρύφιος φόβος για το τέλος. / Ο Till ως καβαλιέρος, ανταλλάσσοντας τρυφερές αβρότητες με ωραίες κοπέλες: / αυτή του άρεσε πραγματικά: / την φλερτάρει: / ακόμα και μια κομψή χυλόπιτα παραμένει χυλόπιτα: / ορκίζεται να πάρει εκδίκηση απ' όλη την ανθρωπότητα. / Το μοτίβο των Φιλισταίων: / αφού εκθέσει στους Φιλισταίους ολίγες ανήκουστες θέσεις, τους εγκαταλείπει σαστισμένους στην μοίρα τους: / γκριμάτσα από μακριά. / Το τραγούδι του δρόμου που σφυρίζει ο Till. / Η δίκη: / σφυρίζει ακόμα αδιάφορα μπροστά τους. / Ανέβα την σκάλα! Εκεί ετούτος κρέμεται, ο αέρας του εξαντλείται, ένας τελευταίος σπασμός. Η θνητή ζωή του Till έφθασε στο τέλος της.

(Οδηγός ακρόασης του έργου από τον Wilhelm Mauke, εγκεκριμένος από τον συνθέτη, 1896)